Ruimte voor Advies

Adviesgroep voor ruimte, water en natuur

Beoordeling Wet natuurbescherming

Arnhemseweg 100-102 te Otterlo

t.b.v. uitbreiding
Camping De Wije Werelt 2018

Uitvoering	Ruimte voor Advies - R. Harleman/J. Mossink Deventerstraat 179, 8171 NS Vaassen
Opdr.gvr.	EuroParcs, Camping De Wije Werelt,
Locatie	Arnhemseweg 100-102, Otterlo
Datum	18 december 2018
Status	v2

INHOUD

1 Inleiding **3**

1.1 Aanleiding en doel
1.2 Beschrijving locatie en ingreep
1.3 Opzet onderzoek

2 Resultaten soortenbescherming **7**

2.1 Flora
2.2 Broedvogels
2.3 Vleermuizen
2.4 Grondgebonden zoogdieren
2.5 Amfibieën en reptielen
2.6 Overige soortgroepen

3 Effecten soortenbescherming **14**

3.1 Flora
3.2 Broedvogels
3.3 Vleermuizen
3.4 Grondgebonden zoogdieren
3.5 Amfibieën
3.6 Overige soortgroepen

4 Conclusies soortbescherming **17**

5 Resultaten gebiedsbescherming **18**

5.1 Ligging t.o.v. natuurgebieden
5.2 Effecten op Natura 2000-gebied (voortoets)
5.3 Effecten op Gelders Natuurnetwerk

6 Conclusies gebiedsbescherming **34**

7 Wettelijk kader **35**

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Dit rapport beschrijft de beoordeling van de uitbreidingsplannen van EuroParc Camping De Wije Werelt. Het omvat een quickscan soortbescherming, een voortoets gebiedsbescherming en een aanvullend onderzoek voor de locatie Arnhemseweg 100-102 te Otterlo. Het onderzoek is uitgevoerd in 2017 en 2018 door bureau Ruimte voor Advies. Het betreft hier een uitbreiding en herinrichting van de camping met terreinen aan weerszijden van de huidige entree (zie afb. 1.1). Op deze locatie wordt de het huidige recreatieveld, de akker en een boskavel bestemd en ingericht als recreatiegebied. Bij een dergelijke voornemen dient de initiatiefnemer een flora- en faunaonderzoek te laten uitvoeren. Het onderzoek heeft als doel om de (mogelijke) effecten van een dergelijke ingreep en de bijbehorende bestemmingsplanwijziging op beschermde soorten en gebieden in te schatten en te toetsen aan de Wet natuurbescherming.

Voor het flora- en faunaonderzoek voldoet in eerste instantie een 'quickscan': een kort onderzoek op basis van een beknopt bronnenonderzoek en een veldbezoek, waarbij een deskundige een inschatting maakt van de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Voor terreinen in of grenzend aan Natura 2000 is een uitgebreidere toetsing noodzakelijk: een zogenaamde 'voortoets'. De quickscan en voortoets kunnen leiden tot uitvoeriger vervolgonderzoek en nadere beoordelingen, tot een advies voor mitigerende/compenserende maatregelen of tot het aanvragen van een vergunning/ontheffing.

De geldigheidsduur van resultaten bedraagt voor zwaarder beschermde soorten maximaal 3 jaar en voor licht beschermde soorten 5 jaar. Het betreft een momentopname, er kan dus geen rekening worden houden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Beschrijving locatie en ingreep

Camping De Wije Werelt ligt op een fraaie locatie ten zuiden van Otterlo. Rondom liggen de bos- en natuurterreinen van Planken Wambuis en het Nationaal Park De Hoge Veluwe. Direct grenzend aan de zuidzijde ligt het Otterlosche Buurtbos. De omgeving bestaat uit gemengde bossen, heide en stuifzand. De organisatie breidt haar campeerterrein uit met hedendaagse verblijfsvoorzieningen en een natuurgeoriënteerde inrichting en beleving. Dit houdt onder meer de bouw van recreatieverblijven en -voorzieningen in op de percelen, maar ook behoud en bescherming van bestaande natuurwaarden.

De uitbreidingsplannen zijn ecovriendelijk en natuurvolgend, maar leiden wel tot een herinrichting van het gebied. Er worden recreatieverblijven geplaatst, inclusief bijbehorende voorzieningen, de locaties worden bereikbaar gemaakt, parkeervoorzieningen aangelegd, etc... Vervolgens worden de voorzieningen in gebruik genomen. De exacte duur en periode van de aanlegwerkzaamheden zijn nog niet bekend, de aard van de werkzaamheden wel. In de bespreking van de resultaten wordt verder ingegaan op de ingrepen en de mogelijke effecten die dit veroorzaakt op de beschermde natuurdoelen op en rond de locatie.

1.3 Opzet onderzoek en planvormingsproces

De ecologische quickscan en voortoets bestaat uit een beknopt literatuuronderzoek (verspreidingsatlassen, websites, etc.) en een veldbezoek. Op 6 september 2017 bezochten J. Mossink, ecoloog, R. Harleman, natuur- en landschapsdeskundige, en K. Wegerif (in opleiding) van bureau Ruimte voor Advies de onderzoekslocatie. Tijdens het onderzoek verkende zij het terrein op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde planten en dieren. Daarbij letten zij vooral op sporen die op vaste, jaarrond beschermde nesten, verblijfplaatsen of groeilocaties duiden van beschermde soorten waarvan het voorkomen in het gebied bekend is (verspreidingsatlassen, websites, eigen kennis). Daarnaast beoordeelden zij de ligging ten opzichte van beschermde gebiedsdoelstellingen. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren gunstig: overwegend zonnig, 18 graden, wind: W4.

De quick scan had twee gevolgen. Allereerst bleek vervolgonderzoek noodzakelijk, waaronder naar de aanwezigheid van reptielen. Dit werd in 2018 uitgevoerd door J. Mossink van Ruimte voor Advies. Het nader onderzoek is bij de desbetreffende diergroep beschreven. De uitkomsten van het vervolgonderzoek konden gebruikt worden voor zowel de quick scan, als de voortoets. Ten tweede leidde de quick scan tot aanpassingen van de inrichting. Met de bevindingen en op basis van door de gemeente Ede toegevoegde aanreikingen, paste EuroParcs de uitbreidingsplannen aan om mogelijk negatieve effecten teniet te doen én zelfs een meerwaarde te bereiken. Aan de hand van twee extra veldbezoeken werden concrete maatregelen en planwijzigingen voorgedragen en beoordeeld op effectiviteit. Deze werden in een nieuw inrichtingsplan opgenomen en uitgewerkt. De quick scan/voortoets en het inrichtingsplan kunnen daarom niet los van elkaar worden gezien.

Overleg met de gemeente Ede leidde er tevens toe dat de toename van de recreatie-druk nauwkeurig onder de loep werd genomen en dat mogelijk negatieve gevolgen zorgvuldig de aandacht kregen. Hierover meer in bij het hoofdstuk Effecten.

Afb. 1.1: Ligging van de onderzoekslocatie met de diverse onderdelen. De delen rood omkaderd behoren tot de uitbreiding. De wit omkaderde delen zijn bestaand c.q. te herontwikkelen. Bron ondergrond: Aerodata International Surveys 2017.

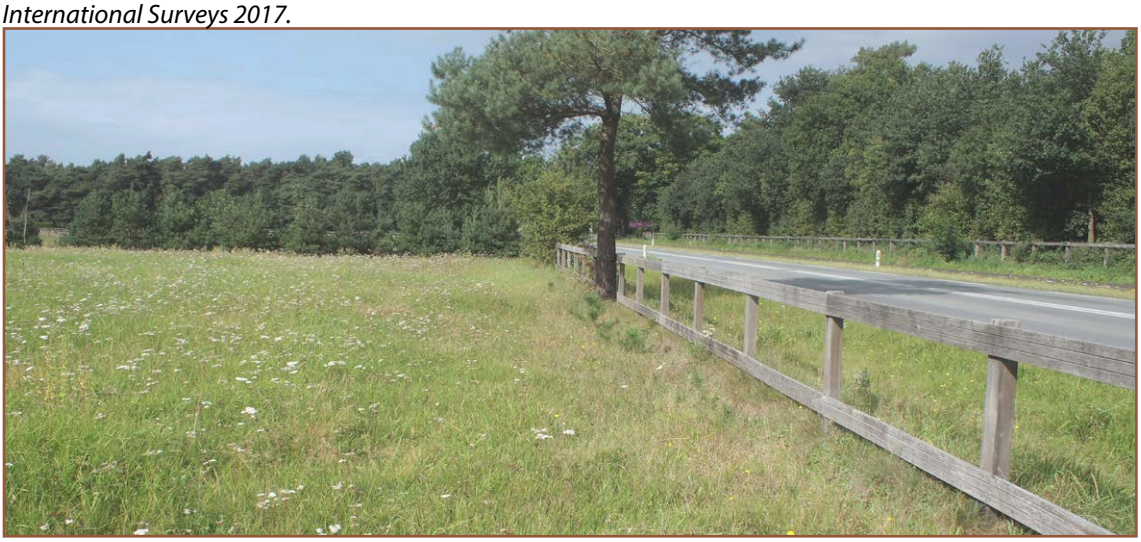

Afb. 1.2: Het deelgebied met de akker. Foto genomen in 2017 ter hoogte van de Arnhemseweg: met een kruidenrijke vegetatie.

Afb. 1.3: Het recreatieveld met een korte, intensief gebruikte grasvegetatie (situatie 2018).

Afb. 1.4: Het bosterrein met Grove den en een recent geschoonde ondergroei van Am.vogelkers in het zuidelijke deel van de onderzoekslocatie (2017).

Afb. 1.5: Deelgebied bos-heide: open plek nabij de Arnhemseweg met heischrale vegetatie (2017).

Afb. 1.6: Entree in 2017. Inmiddels is de rijbaan grotendeels verwijderd en heeft deze plaatsgemaakt voor een nieuwe bossingel. De nieuwe entree is te zien op de volgende foto.

Afb. 1.7: Huidige entree centraal in de camping. Situatie in 2018.

Afb. 1.8: Beeld van het aangrenzende bosgebied ten zuiden van de toegangsweg, hoofdboomsoort Grove den en bijmenging/verjonging van Zomereik en Beuk (2017).

2 RESULTATEN SOORTBESCHERMING

2.1 Flora

Informatiebronnen over het voorkomen van beschermde of bijzondere planten geven voor de onderzoekslocatie geen vermeldingen. Op het reeds bestaande deel van De Wije Werelt wel, namelijk Stekelbrem (Rode lijst 2012, gevoelig, sterk afgenomen) in het noordwestelijke deel van het terrein. Beschermde soorten in de directe omgeving omtrent flora ontbreken eveneens (bron: NDFF). Overige informatiebronnen zijn niet precies genoeg en omdat de directe omgeving van de camping (eveneens) uit bos- en natuurterreinen bestaat is het moeilijk om de gegevens te gebruiken en daaruit conclusies te trekken. Het terreinbezoek levert wel bruikbare gegevens op en daaruit blijkt dat –hoewel op een enkele plek een fraaie vegetatie aanwezig is— beschermde of bedreigde planten uit de Wet Natuurbescherming niet aanwezig zijn. Per deelgebied volgen hieronder de bevindingen.

De akker bestaat sinds een aantal jaren uit een kruidenrijke grasvegetatie, maar bestond daarvoor uit agrarisch grondgebruik (gras/maïsteelt). Dat is terug te vinden in het vegetatiebeeld. Algemene grassen van cultuurland, met name kweek, vormden het hoofdaandeel van de vegetatie. Bijmenging met soorten als Duizendblad, Vlasbek, Bijvoet, Melganzevoet, Gewone reigersbek, Gewone spurrie, Canadese fijnstraal, Blaassilene wijzen op het voormalige gebruik als akkerland en op inzaai met kruidenmengsels. De vorige eigenaar gaf aan dat het een soort 'wildakker' betrof met bloemrijke soorten. Afbeelding 1.2 geeft het beeld weer. Bijzondere of beschermde soorten ontbraken; de vegetatie (uitgezonderd de ingezaaide soorten) is weinig bijzonder. Dit heeft te maken met de voormalig agrarische functie en de daardoor verrijkte bouwvoor.

Op het recreatieveld domineren algemene grassen en kruiden die bestand zijn tegen een frequent maaibeheer en hoge betredingsdruk, zoals Witte klaver en Varkensgras. De grasbegroeiing bestaat uit een standaardgrasmengsel (ingezaaid mengsel), zonder dat er bijzondere of beschemde soorten aanwezig zijn. De situatie is voor bijzondere of beschermde soorten ongeschikt. Daarvoor is het terrein te cultuurlijk, te veel in gebruik en wordt het te vaak gemaaid.

Het bos op de onderzoekslocatie bestaat uit Grove den. De inrichting is van recente datum. Historische kaarten van rond 1900 geven het terrein weer als onderdeel van een groot heidegebeid, rond 1950 als onderdeel van een akker. Pas vanaf 1976 staat het vermeld als bos- en heideterrein. Dit betekent dat de opstand zo'n 50-60 jaar oud is (bron: www.topotijdreis.nl). De ondergroei bestaat uit Amerikaanse vogelkers. Dit werd in 2017 opgeschoond en afgezet met een bosklepel, waarna de hergroei in 2018 de bosbodem alweer grotendeels wist te bedekken. Tussen de bedekking van vogelkers restereert Bosbes, Rankende helmbloem, Struikheide, evenals Amerikaans krentenboompjes. Het gaat dan om restanten rondom boomwortels, plekken die bij de schoning werden gespaard. Bijzonder of beschermde soorten ontbreken. Daarvoor is de situatie te zeer verstoord. Naar verwachting zal de Amerikaanse vogelkers weer vlot uitlopen en de de ondergroei domineren, hetgeen in 2018 al zichtbaar werd.

Het meest interessant is het heiderestant in de zuidoosthoek van het perceel. Dit is een vegetatie met een schraal karakter en soorten als Zandblauwtje, Pilzegge, Muizenoor, Gewoon biggenkruid, Struikheide, Schapenzuring, Gewoon struisgras, Pijpenstrootje. Vermeldingswaardig is de groeiplek langs de Arnhemseweg van Gestreepte leeuwenbek (Rode lijst-soort, Status: zeldzaam, Trent:

stabiel of toegenomen). De terreindelen tussen de deelgebieden bestaan eveneens uit algemene soorten van droge omstandigheden. Hier zijn geen specifiek bijzondere soorten of vegetaties aangetroffen. De inrichting is aangepast aan het gebruik als recreatiegebied en bestaat uit (zeer) algemene soorten van wat schralere omstandigheden en opslag van Zomereik en Grove den.

2.2 Broedvogels

Broedvogels met vaste, jaarrond beschermde nesten

De verwachting is dat het onderzoeksgebied voor bosbewonende soorten geschikt is, zoals roofvogels of uilen. Mogelijk komt Ransuil, Boomvalk, Havik en Buizerd voor, evenals spechtensoorten; soorten waarvan bekend is dat zij in de omgeving voorkomen. NDFF-gegevens geven geen meldingen voor het onderzoeksterrein met betrekking tot deze soortgroep. Ook het terreinbezoek leverde geen waarnemingen op. Tijdens de inspectie van het onderzoeksgebied troffen we in geen van de bomen jaarrond beschermde rust- of voortplantingsplaatsen aan of sporen daarvan. De open kronen van de Grove dennen konden eenvoudig onderzocht worden. Een verblijfpaats kon daar uitgesloten worden. De bomen in de houtwal of de singel langs het recreatieterrein voldeden niet qua omvang en hoogte en geen van de bomen bleken nesten of grotere holten te bevatten. Sporen van roestplekken of braakballen zijn in het terrein nergens aangetroffen. Het bomen op de onderzoekslocatie zijn niet als vaste nestplaats in gebruik. Waarschijnlijk wordt het terrein niet gebruikt omdat beter en rustiger nestgelegenheid in de bosrijke omgeving ruimschoots voorhanden is. De overige terreinen op De Wije Werelt zijn in een later stadium eveneens geïnspecteerd en leverde geen bevindingen op. Het aangrenzende bosgebied werd in een 20 m brede strook eveneens nagelopen op sporen en nestplekken. Hier ontbraken eveneens sporen van jaarrond beschermde nestplaatsen, roofvogels of uilen, hoewel het bos voor deze soorten een aantrekkellijk verblijfs- en foerageergebied vormt. De bosopstand is aanzienlijk ouder, gevarieerder en heeft een groot aandeel aan dood hout. Mogelijk is de recreatiedruk reden van afwezigheid. De reden voor het ontbreken van jaarrond vaste verblijfplaatsen op De Wije Werelt ligt in het beheer. Intensief boom- en bosbeheer (gericht op veiligheid door verwijderen dood hout en slechte bomen) en de vrij jonge leeftijd van het bos, maken het bos onaantrekkelijk als verblijf- of foerageergebied.

Van Huismus is op De Wije Werelt een aanzienlijke populatie aanwezig. Deze bevindt zich buiten het onderzoeksgebied en dan vooral rondom de hooiberg. Hier is een populatie van circa 20 exemplaren aanwezig. De Huismus broedt in holle ruimten tussen de hooibalen. Zij profiterren van het voer en insekten van het kleinvee (kinderboerderij) en de horeca met het buitenterras. Op twee andere locatis verblijft de soort. Ten eerste de toiletgebouwen, waar zich 1 tot 2 paartjes ophouden die achter de aftimmering broedgelegenheid vinden. Ten tweede bij enkele jaarplaatsen, waar bewoners voeren en een mussenkast hebben geplaatst. De Huismus is aangepast aan de recreatie en foerageert tussen de recreatieverblijven. De deelgebieden binnen de onderzoekslocatie zijn daarbij minder van belang vanwege het mindere aanbod van voedsel en beschutting.

Overige broedvogels

De onderzoekslocatie is geschikt voor algemene vogelsoorten. NDFF maakt melding van veel algemeen voorkomende soorten. De combinatie van bos en akker, houtwal en tussenliggende beplantingssingels maken het voor uiteenlopende soorten interessant. De bevindingen tijdens de veldinventarisatie komen daarmee overeen. Soorten als Zwartkop, Vink, Groene specht, Geelgors, Boomklever, Kool- en Pimpelmees, Winterkoning werden gesignaleerd. Opvallend waren de foeragerende Boerenzwaluwen (16-20 stuks) op de recreatieweide, maar nestlocaties ontbreken.

2.3 Vleermuizen

Op voorhand zijn in de onderzoekslocatie een aantal vleermuizen van bosterreinen te verwachten. Met name de randen en singels zijn geschikte foerageergebieden. Dit gaat dan om algemene soorten als Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis. De gegevens van NDFF zijn beperkt t.a.v. vleermuizen en weinig bruikbaar voor de locatie. Alleen Gewone dwergvleermuis is vermeld op twee locaties ten zuiden en oosten van De Wije Werelt. Vaste verblijfplaatsen van alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn jaarrond beschermd. Omdat de soorten zich kunnen ophouden in kleinere holten, maar ook stam- en takscheuren, is meestal vervolgonderzoek nodig om een verblijf vast te stellen. Alleen als hotes, scheuren en gaten ontbreken kan een verblijfsplaats op voorhand uitgesloten worden.

Tijdens de veldverkenning zijn de bomen op mogelijke verblijfplaatsen onderzocht. Vanwege recent uitgevoerde dunning en onderhoudswerken, bleek het aandeel dood hout nihil. Er zijn dan ook geen potentiele mogelijkheden voor verblijfplaasten aangetroffen. Ook de bomen in het bosterrein voldoen niet. De bosopstand is nog vrij jong (50-60 jaar) en zorgvuldig onderhouden. Met name dit laatste verklaart de afwezigheid van geschikte verblijfplaatsen. Vanwege de recreatiefunctie wordt zwaarder dood hout frequent verwijderd. Dit geldt niet alleen voor het bosgebied, maar voor alle bomen op het terrein. Alleen de houtwal wijkt af in dit beeld. Langs de Arnhemseweg bleken enkele dode stammen met spectengaten aanwezig. Deze konden we vanaf het maaiveld onderzoeken en dit wees uit dat deze voor vleermuizen ongeschikt waren (te ondiep, geen opgaande holte, geen secundaire holte). Op basis van deze bevindingen sluiten we verblijfplaatsen van vleermuizen uit en dit geldt voor alle bos- en boomopstanden op De Wije Werelt. Nader onderzoek kan achterwege blijven. De mogelijkheden in de aangrenzende bosgebieden zijn veel groter.

Wel is het terein mogelijk geschikt voor foeragerende vleermuizen en de lineaire structuren over het terrein kunnen dan mogelijk onderdeel zijn van vliegroutes. Het is niet mogelijk om dit tijdens een quick scan niet vast te stellen. Om die reden is in 2018 het terrein voor vlieg- en foerageerroute nader onderzocht.

Vervolgonderzoek vlieg- en foerageeroute

Op het onderzoeksterrein zijn twee gerichte inventarisaties uitgevoerd (zie tabel 2.1): 1x in de kraamtijd en 1x in de baltstijd. Voor het onderzoek zijn de richtlijnen van het meest recente Vleermuisprotocol gevolgd. De inventarisaties zijn uitgevoerd door J. Mossink, ecoloog en tevens vleermuisdeskundige van bureau Ruimte voor Advies. Voor het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een zogenaamde batdetector met opnamefunctie (Pettersson d240x & Echometer Touch 2 Pro met opname fucntie), verrekijker en zichtwaarnemingen.

Tabel 2.1 Overzicht inventarisatiemomenten vleermuizen vlieg- en foerageerroutes, 2018.

Datum	Periode-Temp-Weer	Doelsoort inventarisatie
03 juli 2018	03.15-05.45, 15°C, helder, NO 2-3	Vliegroute/foerageergebied
18 aug 2018	19.40-23.30, 18°C, helder, ZW 1-2	Vliegroute/foerageergebied

Aangetroffen werden drie soorten, namelijk Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. Opvallend is dat behalve Gewone grootoorvleermuis, typische bossoorten ontbraken. Vooral Laatvlieger kwam voor langs de bosrand aan de zuidzijde, 5-6 exemplaren, vliegend vanaf de richting Otterlo. Van Gewone dwergvleermuis foerageerden twee exemplaren in

de open delen van het bosgebied. Deze waren vroeg in de avond actief en waarschijnlijk afkomstig vanaf elders op het campingterrein. De soort houdt zich op in gebouwen en daarvoor zijn voldoende mogelijkheden aanwezig, zoals de horeca-gebouwen of de toiletgebouwen. Gewone grootoorvleermuis is de laatste soort die aangetroffen werd, ook weer nabij de bosrand aan de zuidzijde van het onderzoeksterrein. Het ging om twee exemplaren, vroeg in de avond tot ze 1,5 uur na zonsondergang uit de onderzoekslocatie verdwenen. In de overige terreindelen in het plangebied werden geen vleermuizen vastgesteld; zowel de akker, als het recreatieveld werden niet door vleermuizen bezocht.

Het belang van het onderzoeksterrein ligt voor de Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis in de zuidelijke rand langs het aangrenzende bosgebied. Dit is tevens het gedeelte waar de minste menselijke verstoring plaatsvindt. De bosrand aan de zuidzijde is donker en sinds de afsluiting van de toegangsweg nauwelijks in gebruik. Het ligt voor de hand dat deze soorten de locatie prefereren ten opzichte van de overige terreindelen op De Wije Werelt. De akker of andere terreindelen werden gemeden door de twee soorten. Een reden hiervoor is niet te geven; mogelijk is de locatie te open. Voor de Gewone dwergvleermuis is het gehele terrein mogelijk geschikt als foerageergebied, maar de inventarisatie wijst vooral op gebruik van het bosgebied i.p.v. de akker en het recreatieveld. Er werden geen duidelijke vliegroutes vastgesteld. De dieren hielden zich in het bosterrein gedurende lagere tijd op. Ook hier lag de nadruk op het zuidelijke deel, richting de open heideplek. Deze locatie is waarschijnlijk wat insektenrijker dan de overige terreindelen.

2.4 Grondgebonden zoogdieren

De onderzoekslocatie biedt mogelijkheden aan algemene zoogdiersoorten van Veluwse bos- en natuurterreinen, zoals Vos, Ree en Edelhert. Zwild zwijn wordt geweerd middels een zwartwildraster. In het bosgebied werden enige sporen (wissels, ligplaatsen) van Ree aangetroffen. Edelhert komt sporadisch op het terrein voor (NDFF-gegevens en mededeling terreinbeheerder). Ree en Edelhert bezoeken dan in de winterperiode de niet ingebruik zijnde recreatieweiden en de akker om te foerageren. In het aangrenzende bosgebied –buiten het ondezoeksterrein– komen sporen van deze soorten veelvuldig voor. Van Das ontbreken sporen (wissels, ontlastingsputjes, graafsporen) en meldingen. Das heeft vanwege het wildraster geen directe toegang tot het campeerterrein. Van Boom- en steenmarter zijn eveneens geen sporen of meldingen. Geschikte verblijfplaatsen ontbreken, maar gegevens van de Boommarter wijzen op aanwezigheid in de direct omgeving. Boommarter zal het terrein bezoeken als onderdeel van z'n foerageergebied o.a. vanwege het veelvuldig voorkomen van Eekhoorn. Het aangrenzende, uitgestrekte, bosgebied levert een geschikt leefgebied op voor de soort, zodat het aannemerlijk is dat exemplaren het kampeerterrein –en daarmee het onderzoeksterrein– bezoeken.

Eekhoorn komt veelvuldig voor, waarbij de dieren het onderzoeksterrein als foerageergebied gebruiken, maar binnen de onderzoekslocatie zijn geen nesten (of nestrestanten) aangetroffen. Duidelijke sporen van aanwezigheid zijn elders op De Wije Werelt wel aanwezig, met name waar er door bewoners gericht gevoerd worden. Het belang van de soort ligt daarom elders op het terrein of in het aangrenzende bosgebied.

Van de kleinere zoogdieren komen alleen soorten voor die vallen onder de provinciale vrijstelling, zoals Mol, Veldmuis, Spitsmuis, met name in het deelgebied akker en nabij de houtwal berm langs de Arnhemseweg. Voor de overige, meer bijzondere, zoogdieren zijn de milieu's in het onderzoeksgebied ongeschikt.

2.5 Amfibieën en reptielen

De onderzoekslocatie heeft voor amfibieën of reptielen mogelijk betekenis. Het gaat om soorten die gebonden zijn aan de droge terreinenomstandigheden van de Veluwse bos- en natuurterreinen. NDFF-gegevens geven in voor De Wije Werelt geen waarnemingen aan, maar in de omgeving staan met name Zandhagedis en Levendbarende hagdis vermeld. Gladde slang is gesignaleerd in het bosterrein aan de noordzijde van De Wije Werelt; Hazelworm in bosgebied aan de oostzijde.

Beoordeling terreingeschiktheid
Voor Zand- en Levendbarende hagedis is het onderzoeksgebied maar marginaal geschikt. In het bosgebied (en in de overige terreindelen) ontbreken de beschermde vegetaties van dwergstruiken; op de akker is de vegetatie te fors (niet schraal of ijl), in het recreatieveld is de verstoring te hoog en het beheer te intensief. Binnen het onderzoeksterrein voldoet alleen het heiderestanten in de zuidoosthoek aan de biotoopeisen. Ook in het noordwestelijke deel van De Wije Werelt komen geschikte biotopen voor, maar deze liggen buiten de onderzoekslocatie. Van deze twee soorten kan Levenbarende hagedis mogelijk een biotoop hebben langs de bermen van de Arnhemseweg. Nazoeken van de berm en heiderestant leverde geen directe waarnemeningen op, maar daarmee is de aan- of afwezigheid nog niet afdoende vastgesteld. Individuele exemplaren kunnen namelijk eenvoudig gemist worden. Vanwege de geringe omvang van het geschikte gebied en de relatieve geïsoleerdheid ervan, wordt in ieder geval een populatie uitgesloten. Individuele exemplaren kunnen zich er ophouden en in combinatie met de schrale wegberm is er een aansluiting met aangrenzende populaties. De soort kan daardoor op het De Wije Werelt aanwezig zijn.

Hazelworm komt naar verwachting voor, maar is tijdens de verkenning niet gezien. Dit is niet verwonderlijk, omdat de soort veel tijd verscholen in de vegetatie doorbrengt. De Veluwe is kerngebied voor de soort en de afwisseling van bos met bosrand, singels en houtwallen en grasvegetatie op de onderzoekslocaties is geschikt. NDFF-gegevens geven één vermelding te zien op enige afstand ten oosten van onderzoekslocatie. Van het onderzoeksgebied is het grootste gedeelte ongeschikt. Er is te weinig structuurrijk en het onderhoud is te intensief, uitgezonderd het restant heide in de zuidoosthoek van het terrein. Dit vormt -hoewel klein- een potentieel verblijfsgebied van waaruit de soort zich kan ophouden.

Van Gladde slang en Adder liggen de zwaartepunten in de verspreiding op de bos- en heideterreinen. Gladde slang is bekend uit de omgeving (ten noorden van De Wije Werelt). De onderzoekslocatie is echter ongeschikt. De omstandigheden zijn te cultuurlijk en te weinig ontwikkeld als 'schrale, structuurrijke natuur'. De mate van verstoring is daarbij erg hoog. Gladde slang en Adder zijn daardoor uit te sluiten. Tijdens de veldverkenning (of de latere vervolgonderzoeken) zijn geen geschikte biotopen aangetroffen. Nader onderzoek kan achterwege blijven.

Van Ringslang zijn geen waarnemingen bekend, ook niet uit de directe omgeving. NDFF geeft geen meldingen weer. De warme, vochtige blad- en takkenhopen in het bosgebied zijn geschikt als voortplantingsbiotoop; de drogere opslaghopen als overwinteringsbiotoop. Ringslangen verplaatsen zich gemakkelijk, zodat de opslaghopen vanuit aangrenzende bos- en natuurgebieden eenvoudig te bereiken zijn. Een belangrijk onderdeel van hun biotoop, water, ontbreekt echter, maar dit is op meer plaatsen op de Veluwe het geval. Ringslang kunnen we daarmee niet uitsluiten.

Rugstreeppad is bekend uit de omgeving, waar de soort zich gevestigd heeft in de afgraving aan de oostzijde van de Arnhemseweg en zich vandaaruit verspreidt over de omgeving. Gemeente Ede geeft aan dat nbij de drafbaan ten noorden van het plangebied zo'n 20 waarnemingen zijn.

De Wije Werelt ligt daarmee binnen het bereik van deze soort, maar is er nog niet gesignaleerd. Ook tijdens de vleermuis- en andere vervolgonderzoeken zijn door luisteren en gericht zoeken geen (juveniele) exemplaren aangetroffen. Zo werden in de avond/nachtelijke uren wegranden, vochtige bermen/greppels en andere mogelijk geschikte locaties afgezocht met een zaklamp en werd geluisterd naar kenmerkende roepen. Gebrek aan geschikte biotopen is de reden. Door het ontbreken van open water is het terrein maar weinig aantrekkelijk en gezien de huidige inrichting en het recreatieve gebruik niet ideaal. Op de akker en in het bosgebied ontbreken zandige plekken en de dieren zullen zich bij hun verplaatsingen door het gebied niet snel aangetrokken voelen tot het onderzoeksgebied, maar het is mogelijk dat individuele exemplaren het terrein bereiken. Open zandplekken, behalve bij het heiderestant in de zuidoosthoek van het terrein, ontbreken. Overigens verandert dat in de toekomstige situatie, wanneer enkele vennen en meerdere open zand-plekken worden aangebracht.

Voor meer bijzondere soorten amfibieën en reptielen geldt dat hun aanwezigheid is uitgesloten, omdat de soorten uit de omgeving niet bekend zijn of dat de zijn omstandigheden ongeschikt zijn. Voor overige meer algemene soorten, als Bruine kikker en Gewone pad, geldt dat ze op het terrein kunnen voorkomen maar in beperkte mate, omdat hun voortplantingsbiotoop water ontbreekt.

Nader onderzoek reptielen

Voor wat betreft de aanwezigheid van Ringslang, hagedissen en Hazelworm in en langs het bosgebied is in 2018 nader onderzoek gedaan door J. Mossink in het voorjaar en zomer middels 6 onderzoeksrondes. Met name Hazelworm is lastig te vinden, maar ook de overige soorten laten zich niet eenvoudig zien. Het onderzoek bestond daarom uit het plaatsen van dakpannen die als extra schuilplaats konden dienen. Alleen in het bosgebied en de aangrenzende randen zijn dakpannen geplaatst, omdat daar ingrepen plaatsvinden. De overige terreindelen blijven buiten de ingreep, zoals het heiderestant, of zijn ongeschikt als leef-/verblijfsgebied. Door vervolgens de dakpannen om te draaien is de kans op succes te vergroten. De dakpannen werden rondom de opslaghopen geplaatst (5 stuks), in het aangrenzende bosgebied (5 stuks) en langs de voormalige toegangsweg aan de zuidzijde van het terrein (5 stuks). Meer dan de helft werden op zonnige locaties gelegd; de andere helft op halfschaduw en schaduwrijke plaatsen, zodat volop variatie in temperatuur en vochtigheid kon worden aangeboden. De locaties werden om de 10 dagen bezocht in april en mei en de laatste ronde de eerste week van juni, wanneer de dieren het meest actief zijn. Vier van de onderzoeken bezoeken vonden plaats in de ochtenduren; twee in de avonduren. Tijdens de ochtenduren werden zonnige locaties bezocht om zonnende exemplaren te vinden; tijdens de avonduren werd geschikt leefgebied (wegkanten, bermen) nagezocht met een zaklamp . Tijdens geen van de rondes werden amfibieën of reptielen aangetroffen onder de dakpannen of bij het afspeuren van het terrein. Het is daarmee zeer onwaarschijnlijk dat deze reptielen aanwezig zijn in het plangebied.

2.6 Overige soortgroepen

Het plangebied is mogelijk geschikt voor Vliegend hert. Alhoewel de omstandigheden marginaal zijn en de omvang van het element beperkt, maar de houtwal in het deelgebied bos is potentieel geschikt. De soort houdt zich op in oude eikenwallen/stobben en de houtwal is op historische kaarten vanaf ca. 1920 aanwezig, waar het de Arnhemse weg begeleidt. Hoewel de huidige opstand aan bomen beperkt is, betreft het hier en daar zwaardere stobben (Zomereik). Vliegend hert is echter niet bekend uit het gebied. NDFF geeft geen waarnemingen in of nabij De Wije Werelt weer.

Andere specieke gegevensbronnen, zoals de rapporten van EIS (Smits, 2008 Het vliegend hert in de gemeente Ede) wijzen op geringe aanwezigheid in Ede. Rondom Otterlo gaat het om twee waarnemingen van individuele waarnemingen. Omdat de houtwal buiten de ingreep blijft, is geen verder onderzoek naar deze soort noodzakelijk.

Overige beschermde soorten uit deze soortgroepen (libellen, dagvlinders etc.) zijn uit te sluiten. De akker, het recratieterrein en het bosgebied missen de geschikte structuur en specfieke biotoopeisen. Daarbij zijn ze te intensief in gebruik. Het heiderestant in de zuidoosthoek is hierop de uitzondering. NDFF en gemeente Ede wijst op het voorkomen van Bruine vuurvlinder, een Rode lijst-soort met een kwetsbare status en standvlinder van dergelijke terreinen, maar dit kon niet bevestigd worden tijdens het veldbezoek. Blauwvleugelsprinkhaan –eveneens Rode Lijst-soort, kwetsbaar–werd veelvuldig gesignaleerd (meer dan >30 exemplaren); daarnaast algemenere soorten als Bruin zandoogje. Op het heiderestant is Heivlinder gesignaleerd, een soort die bekend is uit de omgeving. Buiten het heiderestant om, is het terrein maar zeer matig geschikt voor deze soorten. Het heideterreintje kan mogelijk fungeren als stapsteen tusen de populaties ten oosten en zuiden van het plangebied.

3 EFFECTEN SOORTBESCHERMING

3.1 Flora

Beschermde vaatplanten ontbreken binnen het onderzoeksgebied. Daarvoor zijn de omstandigheden te voedselrijk (akker, recreatieveld) of teveel in gebruik of verstoord (recreatieveld, bosgebied en overige terreindelen) De nieuwe inrichting en de daarbij behorende ingrepen hebben daarom op deze soortgroep geen gevolgen. Het heiderestant in de zuidoosthoek van het bos kent wel een interessante vegetatie die behoudenswaardig is. Ook de Rode lijst-soort Gestreepte leeuwenbek komt langs de bermkant in dit gedeelte voor. De Wije Werelt heeft het inrichtingsplan hierop aangepast en heeft dit heiderestant behouden en afgeschermd. Een negatief effect op beschermde en bedreigde flora blijft daarmee achterwege.

3.2 Vogels

Jaarrondbeschermde verblijfplaatsen ontbreken in de deelgebieden van de onderzoekslocatie (én in het aangrenzende bosterrein). Een negatief effect van de nieuwe inrichting en de bestemmingswijziging voor de desbetreffende soorten treedt daardoor niet op. Voor Huismus, die buiten het onderzoeksgebied op De Wije Werelt een aanzienlijke populatie kent, heeft de nieuwe inrichting en de bijbehorende werkzaamheden geen effect. De soort is aangewezen op andere terreindelen dan die bij de ingreep betrokken zijn.

Algemene zangvogels kunnen tijdens het broedseizoen in opgaande begroeiing (singel, houtwal, bosgebied) én in de directe omgeving daarvan nestelen. Ook de akker(randen) vormt een prima habitat voor bodembroedende vogels. De bestemmingswijziging leidt niet tot een negatief effect, maar indien de voorgenomen inrichtingsmaatregelen plaatsvinden tijdens het broedseizoen, kan dit een ongewenste verstoring plaatsvinden. Het gaat dan om een overtreding van de verbodsartikelen uit de Wet Natuurbescherming. Bezette nesten mogen nooit wezenlijk verstoord of vernield worden, hiervoor is geen ontheffing mogelijk. Negatieve effecten zijn te voorkomen door de inrichtingsmaatregelen uit te voeren buiten het broedseizoen of voorzorgsmaatregelen te treffen na het huidige en voorafgaand aan het komende broedseizoen (bij voorkeur periode oktober - begin maart). De Wije Werelt geeft aan dit in hun werkwijze te kunnen inplannen.

3.3 Vleermuizen

Verblijfsplaatsen van vleermuizen in de onderzoekslocatie ontbreken, maar of de ingreep leidt tot effecten op foerageergebied van vleermuizen, hangt sterk af van de ingreep en de toekomstige inrichting. Het huidige inrichtingsplan voorziet daarom in maatregelen die eventuele negatieve effecten tenietdoen. Het gaat om:

• Het afschermen van het aangrenzende bosgebied aan de zuidzijde (middels verdichting van het bosbestand), het inplanten van de tussenliggende toegangsweg en het vrijhouden van bebouwing en verlichting. Het is hier waar de Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis zijn gesignaleerd. Hierdoor neemt de mate van verstoring ten opzichte van de huidige situaite sterk af. Dit zal een positief effect tot gevolg hebben.

• Het plaatsen van vleermuiskasten in het bosgebied, waardoor het aanbod aan holten/dode stammen wordt vergroot. Hierdoor nemen de verblijfsmogelijkheden toe voor diverse soorten.

• Het handhaving van het huidige bosopstand en boombeplantingen. Er worden ten behoeve van de nieuwe ingreep geen bomen gekapt.

• Versterking van de houtsingel aan de oost- en noordzijde van De Wije Werelt, waardoor de mate van afscherming en geleiding toeneemt, evenals de ruimte voor zoom- en mantelvegetaties. Dit zal een positief effect hebben op Gewone dwergvleermuis die het campeerterrein als foerageergebied gebruikt.

Hier staat tegenover dat de midden en noordelijke delen van het onderzoeksterrein met een toename van verstoring te maken krijgt. De nieuwe recreatieverblijven liggen nabij de huidige foerageergebieden van Gewone dwergvleermuis, maar buiten de vlieg-/foerageerroutes van de overig aangetroffen soorten. Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis zijn bekend van gebouwen en komen binnen de bebouwde kom veel voor. Zij zijn in dat opzicht bestand tegen veel menselijke invloed. In het nieuwe inrichtingsplan worden extra maatregelen aangegeven t.b.v. vleermuizen, zoals het gebruik van aangepaste en gedempte/afgeschermde verlichtingsbronnen. Deze maatregel wordt door De Wije Werelt toegepast. Op het gehele nieuw te ontwikkelen gedeelte worden vleermuisvriendelijke verlichting gebruikt en wordt op beperkte wijze met verlichting omgegaan. Met het inrichtingsplan en na het nemen van de voorgestelde maatregelen zal het netto effect positief zijn.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

De ingreep leidt niet tot een negatief effect op beschermde grondgebonden zoogdieren, behalve aan enkele kleine, algemene zoogdiersoorten van bos en akker. Omdat een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt moet alleen rekening gehouden worden met de algemene zorgplicht die voor alle dieren en planten geldt. De nieuwe inrichting houdt overigens op diverse manieren rekening met de aanwezigheid van zoogdiereen legt bijvoorbeeld ruigtekruiden en houtrillen aan, stuurt op het ouder worden van het bosbestand en terugdringen van het intensieve onderhoudsregime. Deze maatregelen verbeteren het foerageergebied en mogelijke verblijfsruimtes voor diverse kleine zoogdieren, hetgeen een positief effect voor deze diergroep tot gevolg heeft.

Een effect op grotere zoogdieren (Ree, Edelhert) is slechts marginaal. Na de inrichting vervalt een deel van het foerageergebied voor Ree en mogelijk Edelhert, namelijk de akker, maar het betreft hier gering effect op een beperkte schaal, waardoor er in het kader van de Wet Natuurbescherming geen sprake is van een significant negatief effect. Specifieke maatregelen in het inrichtingsplan worden niet genomen voor deze soorten.

Voor boombewonende soorten, zoals Boommarter, treedt geen effect op: enerzijds nemen de mogellijkheden in het bosgebied enigszins af door de bouw van de recreatiewoninen, anderzijds nemen de mogelijkheden toe door de zuidelijke toegangsweg te verplaatsen (meer rust/ruimte langs de zuidzijde en aangrenzend bosgebied) en door meer bos/bomen aan te planten. Daarbij blijft het huidige bos en boombeplanting ongewijzigd in stand. Er vindt geen kap plaats. Specifieke maatregelen voor Boommarter worden niet genomen. Vergroting van het bosareaal en het verkrijgen van een ouder bosopstand leidt op termijn vanzelf tot een verbetering.

3.5 Amfibieën en reptielen

De nieuwe inrichting en bijbehorende ingreep heeft geen effect op beschermde soorten amfibieën of reptielen, uitgezonderd exemplaren die mogelijk verblijven in het heiderestant en

de aangrenzende berm langs de Arnhemse weg. In het inrichtingsplan is dit terrein buiten de planvorming gehouden en worden er afgeschermde maatregelen genomen om recreanten te weren, waardoor negatief effecten zijn uit te sluiten. Het inrichtingsplan voorziet daarnaast in ontwikkeling van geschikte biotopen: op divese plaatsen richt men heide- en zandplekken in de deels voor 'natuurlijk recreëren' en deels voor natuurdoeleinden worden ingericht. Dit levert vestigingskansen op voor reptielen, zoals Zand- en Levenbarende hagedis. Tevens worden er twee 'vennen' ontwikkelt die grote aantrekkingskracht zullen hebben op Rugstreeppad. In combinatie met de zandbiotopen zal daarmee de kans op vestiging niet lang uitblijven. Voor Hazelworm neemt de geschiktheid toe door het ontwikkelen van zoomvegetaties, stobben/doodhout en minder intensief beheer. In het nieuwe inrichtingsplan is dit aspect nadrukkelijk aangezet om daarmee een meerwaarde te behalen.

3.6 Overige soortgroepen

Effecten op beschermde soorten uit overige soortgroepen (vissen, dagvlinders, libellen en kevers) zijn uitgesloten. Geschikte leefgebieden of terreinomstandigheden binnen het onderzoeksterrein ontbreken; de begroeiing in de akker is te fors/te voedselrijk, het recratieveld te intensief in beheer/gebruik en het bosgebied mist de geschikte structuur. Hierop zijn twee uitzonderingen, namelijk de houtwal langs de Arnhemseweg en het heiderestant in de zuidoosthoek. Deze twee elementen zijn geschikt voor diverse soorten beschermde c.q. Rode lijst-soorten. Het inrichtingsplan voorziet in behoud en versterking van de houtwal en het heiderestant. Tevens zijn maatregelen ingebouwd voor extra bescherming, zoals extra afscherming, het verplaatsen van de Veluwe-parkeerplaats en de opnemen in een aangepast beheerregime. De recreatieverblijven worden op ruime afstand geplaatst met een tussenliggende bosstrook krijgt een recreatieluw en structuurrijk karakter (betere bosstrctuur). Bij de nieuwe inrichting worden tevens gerichte maatregelen genomen voor Vliegend hert, zoals vergroting van de lengte aan houtsingel, het ingraven van houtstobben/stammen en aanplant van eiken. Het inrichtingsplan voorziet ook in nieuwe heide/stuifzandlocaties, zodat uitbreiding van het geschikt areaal voor plaatsvindt. Door deze maatregelen is het netto effect positief.

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN SOORTBESCHERMING

1. De nieuwe inrichting en de bijbehorende ingrepen leiden niet tot effecten op beschermde soorten. Als voorwaarde voor deze conclusie geldt dat de voorgestelde maatregelen uit het bijbehorende inrichtingsplan worden nageleefd.

Soortgroep	Aanwezig	Effect	Advies
Flora - beschermde soorten	niet	geen	geen
Zoogdieren - vrijgestelde soorten	wel	tijdens inrichting	algemene zorgplicht
Zoogdieren - vleermuizen verblijfplaatsen	niet	geen	geen
Zoogdieren - vleermuizen vliegroutes	mogelijk	geen	geen[1]
Zoogdieren - gebouwbewonend	nvt	nvt	nvt
Zoogdieren - grond-/boombewonend	wel	marginaal	geen
Vogels - algemene broedvogels	wel	geen[2]	periode van uitvoer[2]
Vogels - jaarrond beschermde nesten	niet	geen	geen
Amfibiëen/reptielen - vrijgestelde soorten	wel	geen	algemene zorgplicht
Amfibiëen/reptielen - overige soorten wel	niet	geen	geen
Vissen - beschermde soorten	niet	geen	geen
Overige soortgroepen - overige soorten	niet	geen	geen

[1] = mits geen verstorende verlichting wordt toegepast,

[2] = mits de uitvoer inrichtingswerkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden.

Tabel 4.1: Overzicht soortbescherming.

2 Omdat de ingreep plaatsvindt in een natuurlijk habitat én rekening gehouden moet worden met de dynamische aspecten van de natuur, kunnen exemplaren van beschermde dieren niet worden uitgesloten. Daarbij geldt de zorgplicht, die inhoudt dat nadelige gevolgen voor flora en fauna naar redelijkheid voorkomen moeten worden. Om die reden dient een **werkprotocol** opgesteld te worden. Het protocol geeft richtlijnen voor de periode van uitvoer, de wijze en lcoatie van uitvoer, de voor- en nabereidingen van het werk en regelt het toezicht. Het werkprotocol dient te worden opgesteld in overleg met gemeente/bevoegd gezag en is bindend bij de uitvoer van het werk.

3 Wanneer tijdens werkzaamheden toch beschermde soorten worden aangetroffen dienen werkzaamheden tijdelijk te worden stilgelegd en wordt contact opgenomen met een deskundige (volgens omschrijving van het Ministerie van EZ) op het gebied van flora en fauna. Overleg met de deskundige en bevoegd gezag moet in dat geval duidelijk maken hoe met de ontstane situatie kan worden omgegaan.

5 RESULTATEN GEBIEDSBESCHERMING

5.1 Ligging ten opzichte van natuurgebieden

De onderzoekslocatie (en het gehele campingterrein) ligt buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden, het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en Groene Ontwikkelingszone (GO) maar grenst hier wel aan. Het aangrenzende bosgebied ten zuiden van de toegangsweg tot de camping behoort tot Natura 2000-gebied Veluwe en is tevens onderdeel van het GNN. Afbeelding 5.1 en 5.2 laten dit zien. Hoewel de inrichting van de onderzoekslocatie overwegend cultuurlijk en recreatief is én in gebruik afwijkt van het aangrenzende natuurgebied, zijn deze twee dusdanig met elkaar verbonden dat er sprake zal zijn van wederzijdse beïnvloeding. Daarom is uitgebreide inschatting gemaakt van de gevolgen van het initiatief.

Het Natura 2000-gebied Veluwe (landelijk gebiedsnummer 57) omvat het Vogelrichtlijngebied Veluwe en het Habitatrichtlijngebied Veluwe. Het is onderdeel van het samenhangende Europees ecologisch netwerk. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008). De inhoud van deze beschrijvingen zijn de basis voor de onderstaande beoordelingen.

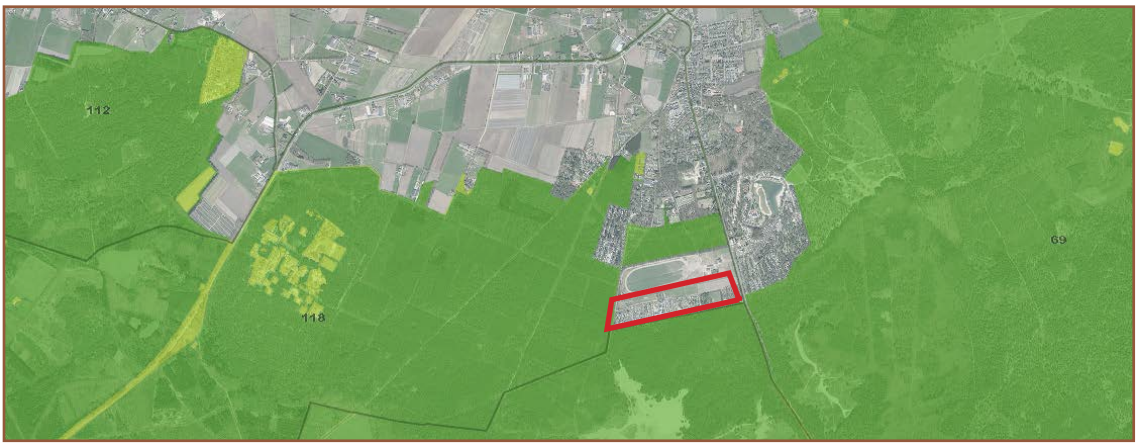

Afb. 5.1: Ligging projectgebied ten opzichte van onderdelen van het Gelders Natuurnetwerk, te weten GNN (groen) en GO (lichtgroen). De locatie van plangebied ligt buiten de begrenzing (rode cirkel). Bron Synbiosys.alterra.nl.

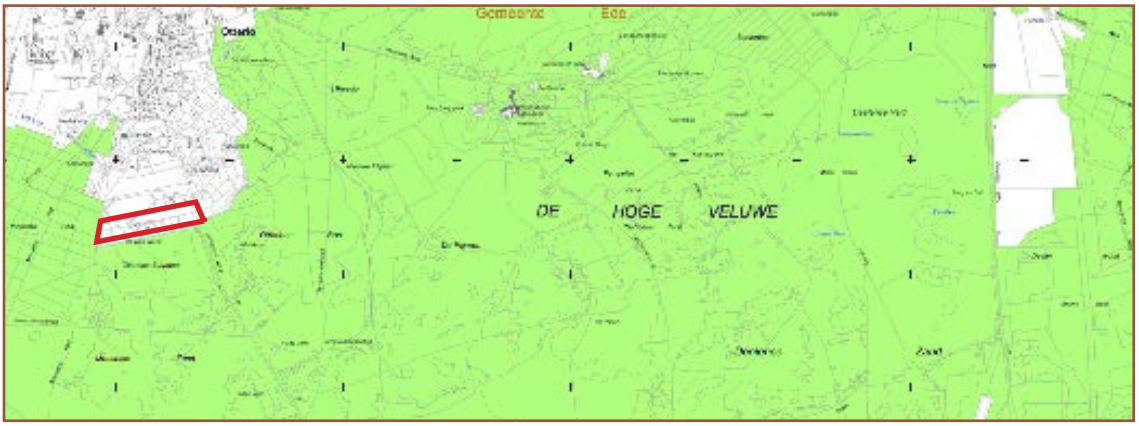

Afb. 5.2: Ligging projectgebied ten opzichte van onderdelen Natura 2000-gebied Veluwe (groene aanduiding). Bron Synbiosys.alterra.nl.

5.2 Effecten op Natura 2000-gebied Veluwe (Voortoets)

Aan de hand van onderstaande verkennende toets (zogenaamde Voortoets) is beoordeeld of de verschillende aspecten van de uitbreiding van invloed zijn op natura 2000-gebied Veluwe.

Omvang van de uitbreiding

De initiatiefnemer heeft het voornemen om het recreatieterrein uit te breiden met recreatie-eenheden. Het gaat om vijf recreatiewoningen/familiehuizen en vijfendertig chalets/natuuraccomodaties. Daarentegen neemt de bezetting van de overige terreindelen af. Als gevolg hiervan neemt de totale bezetting van De Wije Werelt af met 5 recreatiewoningen, het aantal verblijvende toe met 17 personen toe en neemt het aantal auto's eveneens toe (namelijk 18 stuks). Het gaat om gemiddelden die op het recreatieseizoen (ca. 30 weken) van toepassing zijn. Het verschil tussen de huidige en toekomstige situatie is in het kader op de volgende pagina verder uitgewerkt.

5.2.1 Aanwezigheid van habitats, habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten

Het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor de instandhouding van bepaalde natuurwaarden die van internationaal belang zijn. De voor de Veluwe kwalificerende natuurwaarden betreffen habitats, habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten zoals opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de instandhoudingsdoelstellingen van het gehele Natura 2000-gebied. Hieronder volgt een beschrijving:

1. Habitats

    Binnen een kilometer van het plangebied liggen vier aangewezen habitattypen (zie afb. 5.3). Het gaat om habitattypen Zandverstuivingen, Stuifzanden met struikhei en Oude eikenbossen. Op circa twee kilometer van het plangebied liggen terreinen die voldoen aan het habitattype Droge heiden en Beuken-eikenbossen met hulst en Heischrale graslanden.

    Er is weinig binding tussen het onderzoeksterrein en de aangewezen habitattypen. Het tussenliggende bosgebied bestaat uit oud naaldhout (Grove den) met bijmening van Amerikaanse eik en Lariks, dat niet als een kwalificerend habitattype in aanmerking komt. Gekwalificeerde bos-habitattypen komen wel in de omgeving voor (o.a Planken Wambuis, Natuurmonumenten), maar liggen niet binnen de direct invloedssfeer van De Wije Werelt

    Het onderzoeksterrein en het aangrenzende bosgebied bestaat enkel uit droge milieus. Er liggen geen watergebonden habitattypen binnen de invloedssfeer van De Wije Werelt. Wel legt het kampeerterrein in de nabije toekomst waterelementen met een natuurlijk karakter aan, waaronder een heidepartij met een zuur ven. Deze komt qua aard en gebruik niet overeen met de Natura 2000-doelstellingen; maar mogelijk dat op termijn een interessant biotoop kan ontstaan. Deze waterelementen liggen boven de grondwaterstand en worden door beleming of een andere vorm van afdichting geïsoleerd van de omgeving. Voeding vindt plaatst door afstromend en afgekoppeld regenwater.

    Droge landmilieus, zoals de Stuifzandheiden met struikhei en Zandverstuivingen komen in de nabijheid van De Wije Werelt voor. Ze zijn op te vinden op het Mosselse Zand op ca. 500 m. van het onderzoeksgebied en liggen daarmee binnen de invloedsfeer van het kampeerterrein. Hoewel de toename van de recreatiedruk gering is, moet enige mate van verstoring op voorhand niet uitgesloten worden.

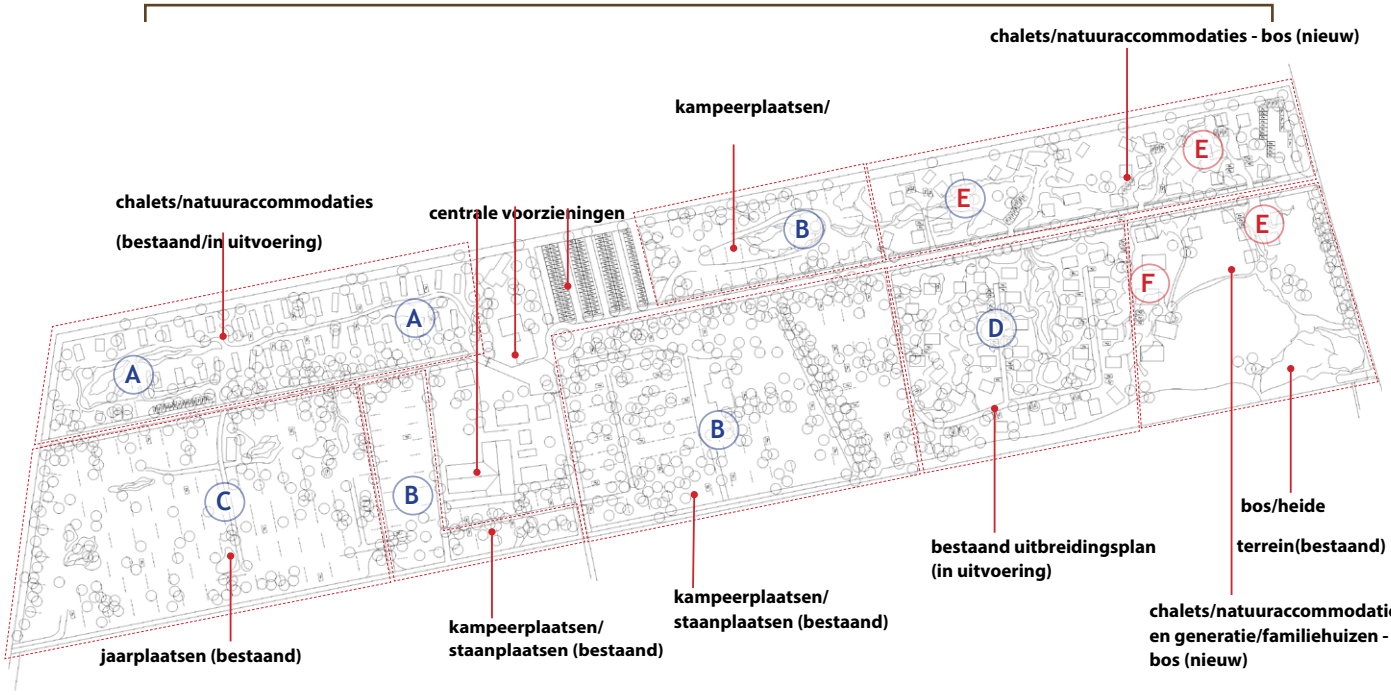

Huidig situatie verblijfplaatsen	verblijfpl.	gemidd. bezetting	gemidd auto's
A = Chalets/kampeerplaatsen	62 stuks	3 personen = 186 p.	1 auto = 62 auto's
B = kampeerplaatsen/staanplaatsen	190 stuks	3 personen = 570 p.	1 auto = 190 auto's
C = Jaarplaatsen/stacaravans	126 stuks	3 personen = 378 p.	1 auto = 126 auto's
D = Recreatiewoningen	2 stuks	4 personen = 8 p.	2 auto = 4 auto's
Chalets/natuuraccommodaties	19 stuks	3 personen = 57 p.	1 auto = 19 auto's
Totaal	**399 stuks**	**1205 p.**	**401 auto's**

Toekomstige situatie verblijfplaatsen	verblijfpl.	gemidd. bezetting	gemidd auto's
A = Chalets/natuuraccommodaties	44 stuks	3 personen = 132 p.	1 auto = 44 auto's
B = kampeerplaatsen/staanplaatsen	160 stuks	3 personen = 480 p.	1 auto = 160 auto's
C = Jaarplaatsen/stacaravans	115 stuks	3 personen = 345 p.	1 auto = 115 auto's
D = Recreatiewoningen	20 stuks	4 personen = 80 p.	2 auto = 40 auto's
Chalets/natuuraccommodaties	15 stuks	3 personen = 35 p.	1 auto = 15 auto's
Uitbreiding			
E = Chalets/natuuraccommodaties	35 stuks	3 personen = 105 p.	1 auto = 35 auto's
F = Generatie/familiehuizen	05 stuks	7 personen = 35 p.	2 auto = 10 auto's
Totaal	**394 stuks**	**1222 p.**	**419 auto's**

Verschil huidig en toekomstig	verblijfpl.	gemidd. bezetting	gemidd auto's
Totaal	**-5 stuks**	**+17 p.**	**+18 auto's**

Kader: Overzicht van de huidige en toekomstige aantallen recreanten met een inschatting van de gemiddelde bezetting van het park. Bron: EuroParcs. Cijfers op basis van het gebruik in 2018.

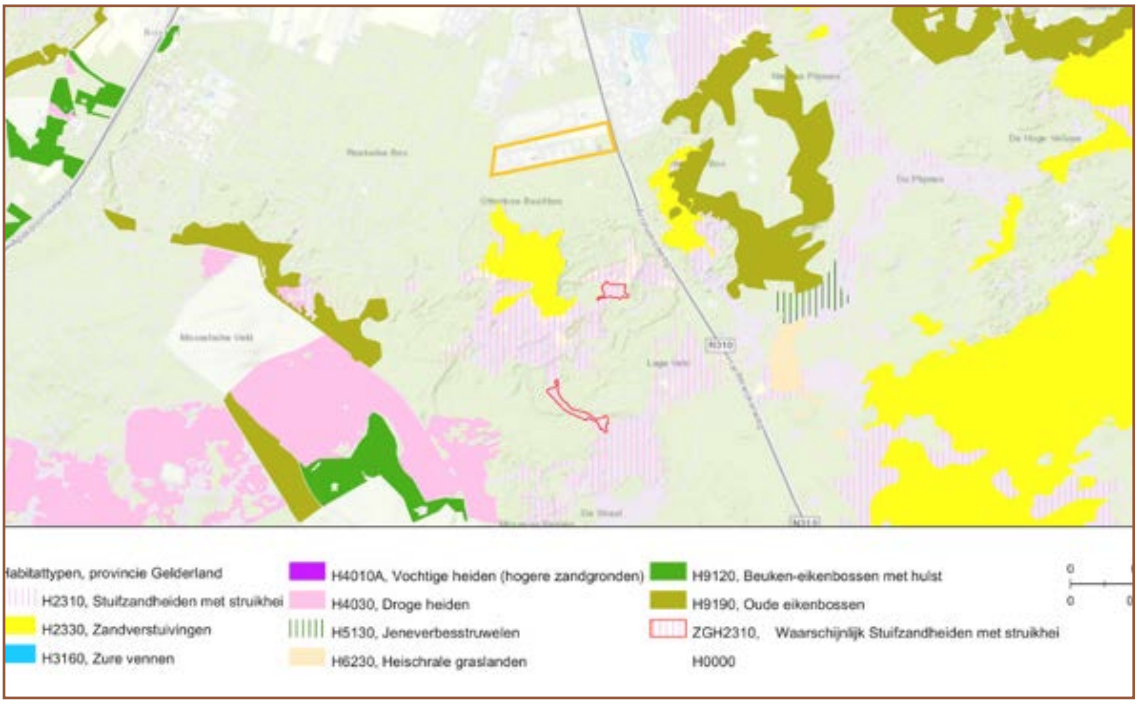

Afb. 5.3: Kaart Habitattypen in het Natura 2000-gebied Veluwe in de omgeving van De Wije Werelt.

Kernopgaven		
5.01	Waterplanten	Verbetering waterkwaliteit en morfodynamiek, inclusief toestroom van grondwater, t.b.v. beken en riviertjes met waterplanten (waterranonkels) H3260_A en soorten als drijvende waterweegbree H1831.
6.03	Zure vennen	Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160.
6.04	Veentjes	Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B in heideterreinen en bossen.
6.08	Structuurrijke droge heiden	Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.
6.09	Intern verbinden	Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna.
6.12	Stuifzandlandschappen	Vergroting areaal gevarieerde zandverstuivingen H2330 met overgangen naar droge heiden en open bossen: Veluwe (57), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (27). Mede als leefgebied van de draaihals A233, tapuit A277, duinpieper A255 en nachtzwaluw A224.
6.13	Oude eikenbossen	Behoud areaal oude eikenbossen (H9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert H1083.

Afb. 5.4: Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Veluwe.

2. Habitatsoorten

Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor de instandhouding van Gevlekte witsnuitlibel, Vliegend hert, Beekprik, Rivierdonderpad, Kamsalamander, Meervleermuis en Drijvende waterweegbree. De meeste habitatsoorten zijn gebonden aan natte habitats die op of rond het recreatieterrein niet voorkomen. Vliegend hert is in Nederland gebonden aan oude eiken. De habitats Oude eikenbossen en Beuken-eikenbossen met hulst komen in de omgeving voor, maar in de regio is geen populatie van Vliegend hert bekend.

Nadere uitwerking

De Gevlekte witsnuitlibel komt tegenwoordig nauwelijks voor op de Veluwe. Slechts in de omgeving Staverden regelmatig waargenomen. Op Deelensche Veld incidenteel. Er

zijn geen waarnemingen uit omgeving plangebied. Geschikt leefgebied in de vorm van begroeide vennen of poelen ontbreekt. Kleine populaties van de Kamsalamander leven in enkele poelen op ongeveer 5 kilometer ten zuidwesten van het plangebied (Hindekamp, de Ginkel) en op ruim 5 kilometer afstand in oostelijke richting rond Deelen. Mogelijk dat op termijn de nieuwe waterelementen een leefgebied vormen, maar dat is op dit moment niet te voorspellen. Drijvende waterweegbree komt op enkele geïsoleerde locaties op de Veluwe voor. De dichtsbijzijnde vindplaats is de Ginkel ten oosten van Ede, waar ook de Kamsalamander voorkomt.

Voor deze vleermuissoort vormt Nederland een belangrijk onderdeel van het Europese verspreidingsgebied. De Veluwe is met name van belang vanwege massawinterverblijven in bunkers en daarom is de soort aangewezen als doelsoort voor Natura 2000-gebied Veluwe. Uit de omgeving van Otterlo zijn echter geen verblijfplaatsen van Meervleermuizen bekend. Grote verblijfplaatsen bevinden zich in Deelen en Hoog Buurlo, op ruim 5 respectievelijk 10 kilometer afstand van De Wije Werelt. Het is niet aannemelijk dat de onderzoekslocatie onderdeel is van een migratieroute tussen winterverblijven op de Veluwe en zomer- en kraamverblijfplaatsen in het rivierengebied en omstreken. Het is ook uitgesloten dat de voorgenomen uitbreiding van De Wije Werelt daarop effect heeft.

De noordelijke Veluwe is één van de belangrijkste kerngebieden van het Vliegend hert in Nederland. Ten zuiden van de snelweg A1 komt de soort echter slechts op enkele locaties voor. De houtwal langs de Arnhemse weg is een historisch element die voor een deel bestaat uit overstaanders van Zomereik. In potentie kan Vliegent hert hier voorkomen. Uit de omgeving van Otterlo zijn geen echter geen deelpopulaties bekend, zodat de aanwezigheid onwaarschijnlijk is. Daarnaast wordt de houtwal in het nieuwe inrichtingsplan voldoende beschermd en versterkt.

3. Vogelrichtlijnsoorten

Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor de instandhouding van IJsvogel, Boomleeuwerik, Draaihals, Duinpieper, Grauwe klauwier, Nachtzwaluw, Roodborsttapuit, Tapuit, Wespendief en Zwarte specht. Alle genoemde soorten worden in de omgeving van het recreatieterrein waargenomen met uitzondering van IJsvogel. Voor deze soort is in de omgeving van het recreatieterrein geen leefgebied aanwezig. De waarnemingen van de afgelopen tien jaar zijn per soort weergegeven (zie afb. 5.5). De waarnemingen van Tapuit en Duinpieper hebben betrekking op doortrekkers. Van deze soorten zijn in de betreffende regio de laatste jaren (vrijwel) geen broedgevallen meer vastgesteld.

Uit de verspreiding blijkt dat de meeste soorten zijn gebonden aan de grotere open en halfopen heideterreinen en zandverstuivingen. Wespendief kan in principe overal worden waargenomen omdat deze soort foerageert op wespennesten.

Zwarte specht is gebonden aan opgaande begroeiing en kan in besloten gebied in principe overal worden waargenomen, waarbij de voorkeur uitgaat naar oudere bossen. Voor verschillende soorten is de staat van instandhouding zowel landelijk als op de Veluwe niet gunstig, te weten Nachtzwaluw. In de tabel van afb. 5.6 zijn de staat van instandhouding en de doelstellingen weergegeven.

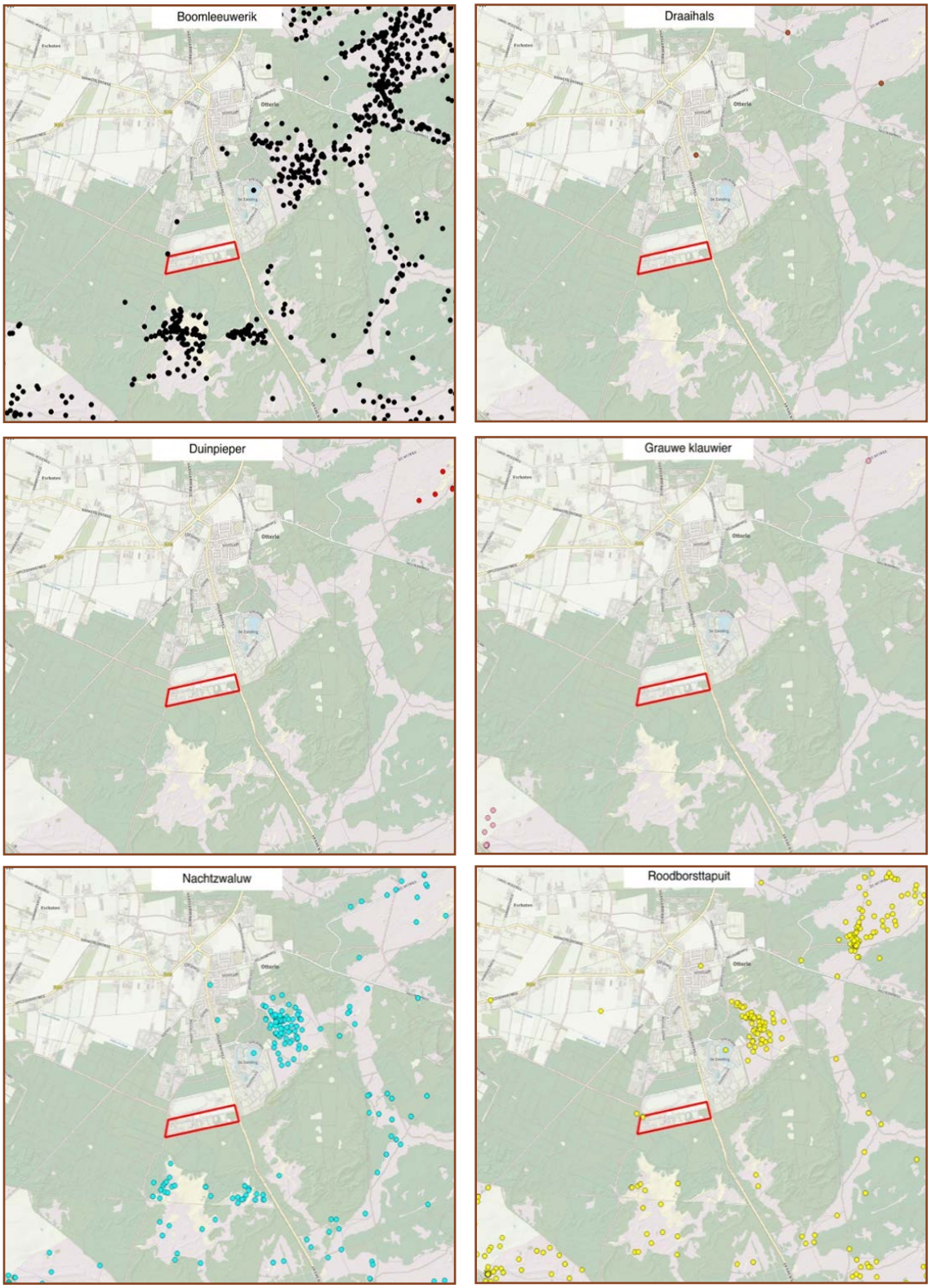

Afb. 5.5: Kaarten Vogelrichtlijnsoorten van de afgelopen 10 jaar in de nabijheid van De Wije Werelt.

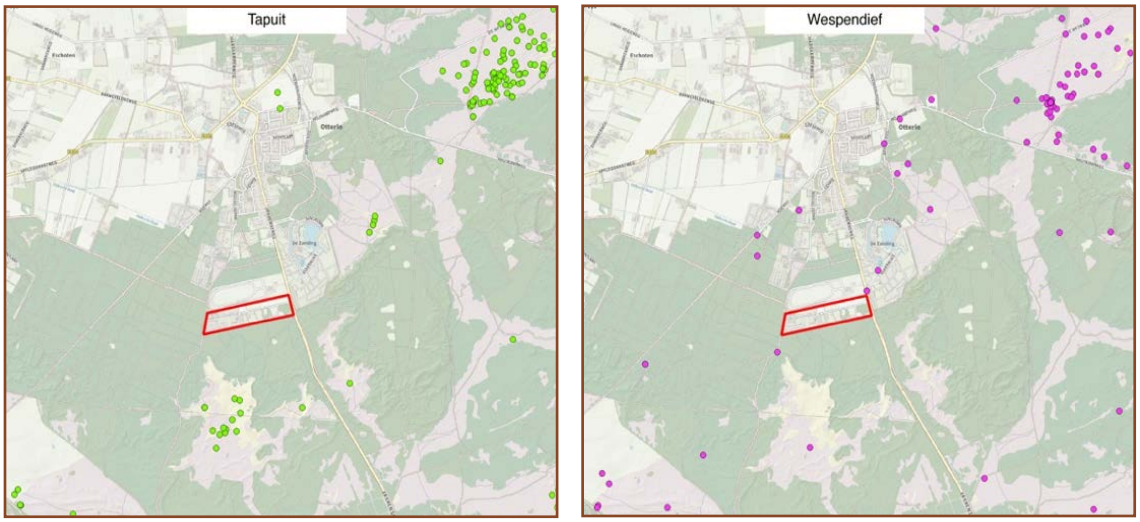

Afb. 5.5 (vervolg): Kaarten Vogelrichtlijnsoorten van de afgelopen 10 jaar in de nabijheid van De Wije Werelt.

Instandhoudingsdoelstellingen									
		SVI Landelijk	Doelst. Opp.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht	Draagkracht	Kernopgaven	
Habitattypen									
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>				6.08	6.09
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=				6.08	6.09
H2330	Zandverstuivingen	--	>	>				6.08	6.09
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	=	=					
H3160	Zure vennen	-	=	>				6.03,W	
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	>	>				5.01,W	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>				6.09	
H4030	Droge heiden	--	>	>				6.08	6.09
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>				6.09	
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>				6.09	
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>					
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>				6.04,W	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	=	=					
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	>	>					
H7230	Kalkmoerassen	--	=	=					
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	-	>	>					
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>				6.13	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	>					
Habitatsoorten									
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>				
H1083	Vliegend hert	-	>	>	>			6.13	
H1096	Beekprik	--	>	>	>				
H1163	Rivierdonderpad	-	>	=	>				
H1166	Kamsalamander	-	=	=	=				
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=				
H1831	Drijvende waterweegbree	-	=	=	=			5.01, W	
Broedvogels									
A072	Wespendief	+	=	=			100		
A224	Nachtzwaluw	-	=	=			610	6.08	6.12
A229	IJsvogel	+	=	=			30		
A233	Draaihals	--	>	>			(her)vestigin	6.08	6.12
A236	Zwarte Specht	+	=	=			400		
A246	Boomleeuwerik	+	=	=			2.400		
A255	Duinpieper	--	>	>			(her)vestigin	6.08	6.12
A276	Roodborsttapuit	+	=	=			1100		
A277	Tapuit	--	>	>			100	6.08	6.12
A338	Grauwe Klauwier	--	>	>			40		
Legenda									
W	Kernopgave met wateropgave								
%	Sense of urgency: beheeropgave								
%	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities								
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)								
=	Behoudsdoelstelling								
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling								
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering								

Afb. 5.6: Instandhoudingsdoelstellingen.

5.2.2 Gevoeligheid (effectenindicator)

Met behulp van de effectenindicator van het Ministerie van LNV zijn de mogelijke storende factoren met betrekking tot de Veluwe in beeld gebracht op basis van de activiteiten woningbouw, weg(verkeer) en landrecreatie. De relevante effecten zijn hieronder uitgewerkt (zie afb. 5.7).

Storende factor		Bij woningbouw/verkeer landrecreatie
1	Oppervlakteverlies	X
2	Versnippering	X
3	Verzuring door stikstof uit de lucht	X
4	Vermesting door stikstof uit de lucht	X
5	Verzoeting	
6	Verzilting	
7	Verontreiniging	X
8	Verdroging	X
9	Vernatting	
10	Verandering stroomsnelheid	
11	Verandering overstromingsfrequentie	
12	Verandering dynamiek substraat	
13	Verstoring door geluid	X
14	Verstoring door licht	X
15	Verstoring door trilling	X
16	Optische verstoring	X
17	Verstoring door mechanische effecten	X
18	Verandering in populatiedynamiek	X
19	Bewuste verandering soortensamenstelling	

Afb. 5.7: Overzicht van relevante effecten.

1. Oppervlakteverlies:

   De uitbreiding van het recreatieterrein speelt zich af buiten het Natura 2000-gebied. Oppervlakteverlies is -ook indirect- daarom niet aan de orde.

2. Versnippering

   De uitbreiding van het recreatieterrein speelt zich af buiten het Natura 2000-gebied. Oppervlakteverlies is -ook indirect-daarom niet aan de orde.

3/4. Verzuring en vermesting door stikstof uit de lucht.

   Voor de uitbreiding van het aantal recreatie-eenheden en de toename van het wegverkeer is een Aerius-berekening gemaakt om het effect van stikstofdepositie op kwetsbare habitats te bepalen (zie afb. 5.16). Uit de berekening is gebleken dat het toekomstige gebruik geen significante toename van stikstofdepositie veroorzaakt. Een effect is daarmee uitgesloten.

7. Verontreiniging

Met de verstorende factor verontreiniging bedoelt men de belasting van het Natura 2000-gebied door vervuilende stoffen die normaal gesproken hoogstens in zeer lage concentraties voorkomen zoals zware metalen, PAK's, geneesmiddelen en radio-actieve stoffen. De uitstoot van dergelijke stoffen is uitgesloten op basis van het toekomstige gebruik van het terrein en de omgeving.

8/9. Verdroging/Vernatting

Het plangebied bevindt zich in een inzijgingsgebied met een lage grondwaterstand. Voor de aanleg van het terrein zijn geen hydrologische of bodem-technische aanpassingen voorzien, met uitzondering van de zure vennen. Deze bevinden zich boven de grondwaterstand, worden gevoed door afstromend en afgekoppeld regenwater en zijn dermate beperkt van omvang dat ze niet van invloed zijn op de hydrologie van het gebied.

13. Verstoring door geluid

Tijdens de aanlegfase zal tijdelijk een verhoogde activiteit optreden van grondverzet en bouwwerkzaamheden. De recreatie-eenheden worden vooraf geassembleerd of zelf geheel prefab aangevoerd waardoor zware bouwactiviteiten die met veel geluid gepaard gaan zoals heien zijn uit te sluiten. Ook grondwerk blijft achterwege. De recreatieverblijven worden op het maaiveld geplaatst. Naar verwachting is het geluidsniveau van de werkzaamheden vergelijkbaar met de normale onderhoudswerkzaamheden op het terrein en van andere activiteiten in de omgeving, zoals wegverkeer. Het verplaatsen van de toegangsweg naar het midden van het kampeerterrein heeft de geluidsbelasting eveneens vermindert. Er is daardoor geen aanleiding om te veronderstellen dat het geluidsniveau in de aanleg- en de gebruiksfase zal toenemen ten opzichte van het huidige niveau.

14. Verstoring door licht

Tijdens de aanlegfase kan afhankelijk van het seizoen verlichting in de ochtend en avond worden toegepast. Het plangebied ligt op minimaal 150 meter van het Natura 2000-gebied en wordt daarvan afgeschermd door het bestaande park met bebouwing en begroeiing. Er is een inrichtingsplan opgesteld die voorziet in verdere afscherming van het Natura 2000-gebied en het plaatsen van een beperkte verlichting met lage en/of afgeschermde armaturen. Daarbij bestaat de voorgenomen uitbreiding uit natuuraccommodaties met een laag voorzieningenniveau. Verstoring door verlichting langs paden of bij andere voorzieningen is beperkt. Door het verplaatsen van de toegangsweg naar het midden van het kampeerterrein is de verstoring door auto-lampen eveneens afgenomen. Bij de aanleg blijft verlichting geheel achterwege. De werkzaamheden vinden plaatst tijdens daglichturen. Een toename van lichtuitstraling naar het Natura 2000-gebied in de aanleg- of gebruiksfase is door deze combinatie aan maatregelen niet aan de orde.

15. Verstoring door trilling

Tijdens de aanlegfase zijn alleen lichte bouwactiviteiten voorzien. De recreatie-eenheden worden niet onderheid zodat verstoring door trillingen is uit te sluiten.

16. Optische verstoring

Er kan vanuit worden gegaan dat de toename van het aantal bezoekers op het recreatie-

terrein leidt tot een grotere recreatiedruk in de omgeving. Alle aangewezen vogelsoorten zijn gevoelig voor optische verstoring, met name Wespendief die een groot voedselterritorium heeft en in theorie het gehele gebied gebruikt waaronder bospaden die in recreatief gebruik zijn. Omdat ervan uitgegaan moet worden dat de recreatiedruk in de omgeving toeneemt als gevolg van de uitbreiding kan een negatief effect door optische verstoring niet op voorhand worden uitgesloten en daarom wordt dit aspect bij 5.2.3 nader besproken.

17. Verstoring door mechanische effecten

Onder verstoring door mechanische effecten kan in dit verband betreding door recreanten worden verstaan. Veel vegetaties zijn gevoelig voor betreding en verder kan vertrapping van nesten optreden. Het is de vraag of een grotere recreatiedruk leidt tot een toename in verstoring door mechanische effecten omdat de recreatie in de omgeving gereguleerd is. Recreanten mogen zich alleen in aangewezen gebieden buiten de paden begeven, terwijl kwetsbare gebieden hiervan zijn uitgesloten. Ook hier is een negatief effect op voorhand niet uit te sluiten en daarom wordt ook dit aspect bij 5.2.3 nader besproken.

18. Verandering in populatiedynamiek

Een direct effect van de uitbreiding van het recreatieterrein op de populatiedynamiek van soorten door significante sterfte is uit te sluiten. De fysieke uitbreiding vindt buiten het leefgebied plaats en op de gebruikelijke recreatieve activiteiten zoals wandelen en fietsen vindt slechts een geringe toename plaats, die zich niet buiten de reeds vastgestelde recreatieroutes afspeelt. Wijzigingen -ook indirect- in de populatiedynamiek treden niet op.

5.2.3 Nadere analyse optische en mechanische effecten

De uitbreiding van het recreatieterrein leidt tot een verhoging van de gemiddelde bezetting met 17 recreanten oftewel een toename van anderhalf procent. Het is niet zo dat de extra toename van 17 recreanten geheel toe te schrijven is als verstorend op het aangrenzende natuurgebied. EuroParcs benadrukt dat recreanten worden gestimuleerd om op het kampeerterrein te blijven en voorziet daarin doordat de kwaliteit en de capaciteit van de faciliteiten hoog is (o.a. indoorspeeltuin, zwembad, kinderboerderij, speelvelden en horeca). Daarnaast raden ze bezoekers aan andere recreatieobjecten in de regio te bezoeken (Arnhem, Apenheul Burgers Zoo, Nationaal Park De Hoge Veluwe, Veluwse dorpjes en restaurants) en de natuur via de fiets- en wandelroutes van Natuurmonumenten te ontdekken. In geen geval stimuleerd of suggereert EuroParcs om zelf de 'vrije natuur' op te zoeken. Op de website van Resort De Wije Werelt (via www.roompot.nl) is dit te zien. Deze trend, waarbij de omringende natuur en landschap als kader voor een recreatief verblijf dient, maar niet het doel zelf is, is ook bij overige EuroParcs-terreinen gaande.

Toch zal een deel van de extra bezoekers er mogelijk erop uit willen trekken en het Natura 2000-gebied Veluwe loopt tegen de grens aan van maximale belasting. Uit onderzoek is gebleken dat de gemiddelde actieradius van een wandelaar twee kilometer bedraagt. In afbeelding 5.8 is te zien dat het leefgebied van Zwarte specht en Wespendief binnen dit bereik liggen en ook verschillende zandverstuivingen en heideterreinen die het leefgebied vormen voor de aangewezen vogelsoorten van open habitats. Wanneer de verstoringsafstanden van de verschillende soorten worden meegenomen is de oppervlakte in theorie verstoord gebied groter. Op het totale aantal recreanten in het gebied is de toename zeer gering, maar het is bekend dat vogelsoorten van met name de open habitats in de huidige situatie onder druk staan door optische verstoring. Daarbij nodigen de open zandterreinen uit om van het pad af te gaan. De habitats die hier voorkomen inclusief de kenmerkende soorten zijn daarnaast ook gevoelig voor betreding (mechanische verstoring). De drie betrokken habitats (Zandverstuivingen, Stuifzandheiden en Heischrale graslanden) verkeren

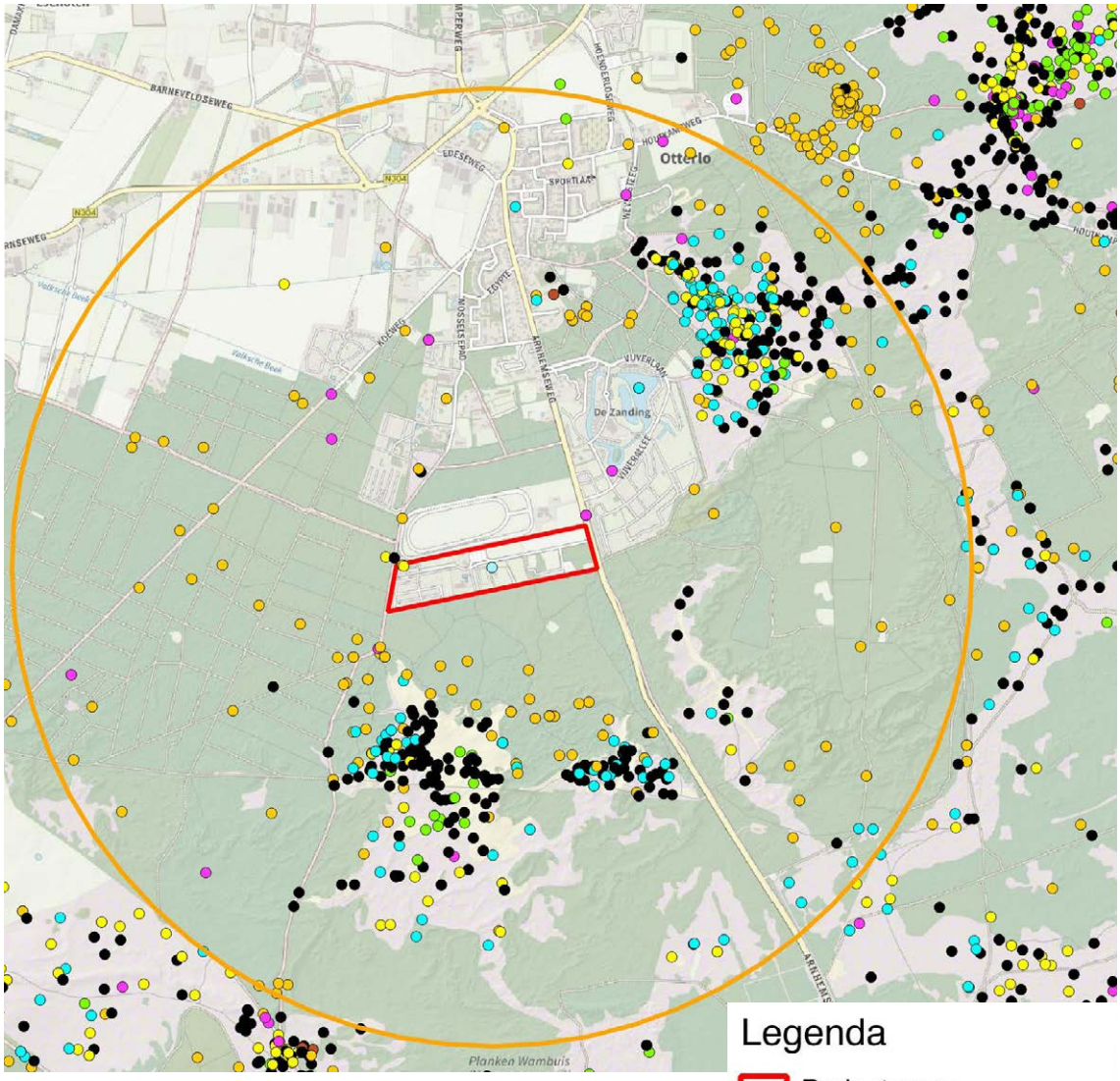

Afb 5.8: Zone van gemiddeld recreatief gebruik van twee kilometer t.o.v. de kwalificerende soorten uit het Natura 2000-gebied Veluwe. Het gaat om waarnemingen van de afgelopen 10 jaar.

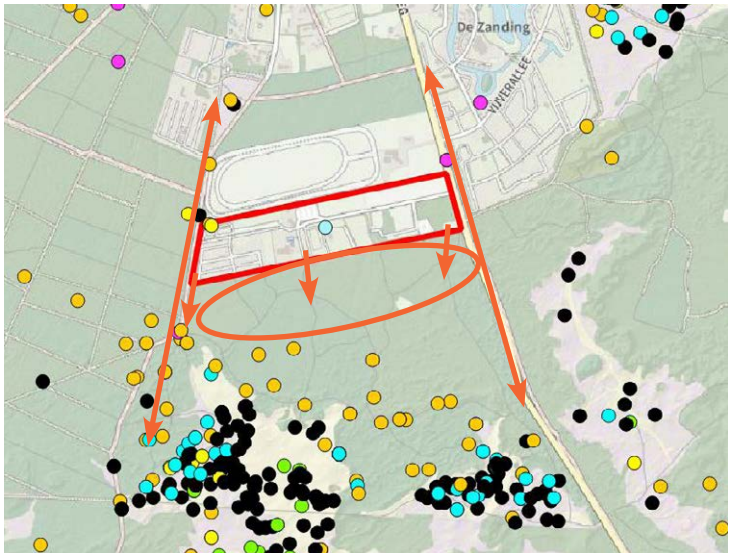

Afb 5.9 Zone met recreatief bosgebruik in het aangrenzende bosgebied binnen Natura 2000-gebied Veluwe (oranje cirkel) en de belangrijkste fiets-wandelroutes in het gebied (oranje pijlen)

in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het geval van De Wije Werelt is het aantal extra wandelaars dusdanig gering dat effect t.o.v. de huidige hoeveelheid recreanten vrijwel verwaarloosbaar is.

Bij optische verstoring speelt een aantal aspecten een rol die een voorspelling van de gevolgen bemoeilijkt. Er treedt een mate van gewenning op, zeker als er sprake is van een voorspelbaarheid van de verstoring. Er treedt een natuurlijke correctie op: een afname van de broeddichtheid wordt deels gecompenseerd door een toename van het broedsucces. Over het algemeen kan gesteld worden dat de gevolgen van een toename merkbaar worden als er een drempelwaarde wordt overschreden. Er kan ook sprake zijn van een geleidelijke achteruitgang, waarbij de meest kritische soorten als eerste uit het gebied verdwijnen. Dit is zeer moeilijk te kwantificeren.

Wespendief en Zwarte specht leven in oude bossen (>40 jaar) van tenminste enkele honderden hectaren. Leefgebied voor deze soorten is in de directe omgeving aanwezig, maar tijdens het veldbezoek zijn in het aangrenzende bosgebied geen nesten of andere aanwijzigingen voor hun aanwezigheid waargenomen. De kaart van afbeelding 5.9 laat zien dat in het aangrenzende bosgebied aan de zuidzijde de Zwarte Specht en Wespendief ontbreken. Dit is niet verwonderlijk; het aangrenzende bosgebied is gezoneerd voor recreatief gebruik en is voorzien van een dicht net van wandelroutes en voorzien van een speelbos. De recreatiedruk en de mate van verstoring is nu al groot, zodat deze beschermde soorten de randen en bosopstanden eerder vermijden dan opzoeken. Voor de Wespendief geldt dat er geen gevolgen zijn voor de nestlocaties en dat het foerageergebied nauwelijks wordt verstoord. Ondanks de matig ongunstige staat van instandhouding zal deze soort zich naar verwachting in het gebied kunnen handhaven, doordat er veel foerageergebied overblijft. De Zwarte specht zal in de huidige situatie in het gebied niet tot weinig foerageren. Effecten op deze soort zijn daarom niet te verwachten.

5.2.4 Aanvullende maatregelen

Daarnaast neemt De Wije Werelt maatregelen –in samenwerking met de aangrenzende terreineigenaren en gemeente– om de recreatiedruk te reguleren en de negatieve effecten ervan te verminderen. Dit omvat:

1. Behoud en verbetering van de inrichting van het speelbos (het zogenaamde Oerrr-bos) in samenwerking met Natuurmonumenten. Dit ligt aan de zuidzijde van het kampeerterrein met een directe verbinding met De Wije Werelt. Het Oerrr-bos wil kinderen in contact brengen met de natuur en de meer kwetsbare terreinen vrijwaren van verstorend recreatief gedrag. Het speelbos draagt daardoor bij aan de gewenste zonering (zie afb. 5.11).

2. Verbeteren fietspaden in samenwerking met de gemeente Ede. Deze hoofdroute voor de fietsgangers bevinden zich aan de westzijde (fietsroute Otterlo - Mossel - Ginkel) en aan de oostzijde (richting Nationaal Park De Hoge Veluwe). Bezoekers zullen geneigd zijn deze routes te volgen, temeer daar de bebording van hoog niveau is.

3. Verbeteren wandelpaden. De Wije Werelt is startpunt van drie wandelroutes die door de terreinbeherende eigenaren zijn uitgezet in het aangrenzende bosgebied aan de zuidzijde (zie afb. 5.12 en 5.13). Deze paden reguleren de bezoekers en leiden hen buiten de kwetsbare zones. De bebording en de begaanbaarheid is goed, zodat recreanten geneigd zijn het pad te gebruiken (en niet af te wijken of te 'verdwalen').

4. Het verplaatsen van de toegangsweg (zie afb. 5.14 en 5.15) en de bijbehorende openbare parkeerplaats nabij het aangrenzende bosgebied, naar het midden van het kampeerterrein. Dit vermindert de directe invloedssfeer, met name van auto-verkeer. Het gaat hier om circa

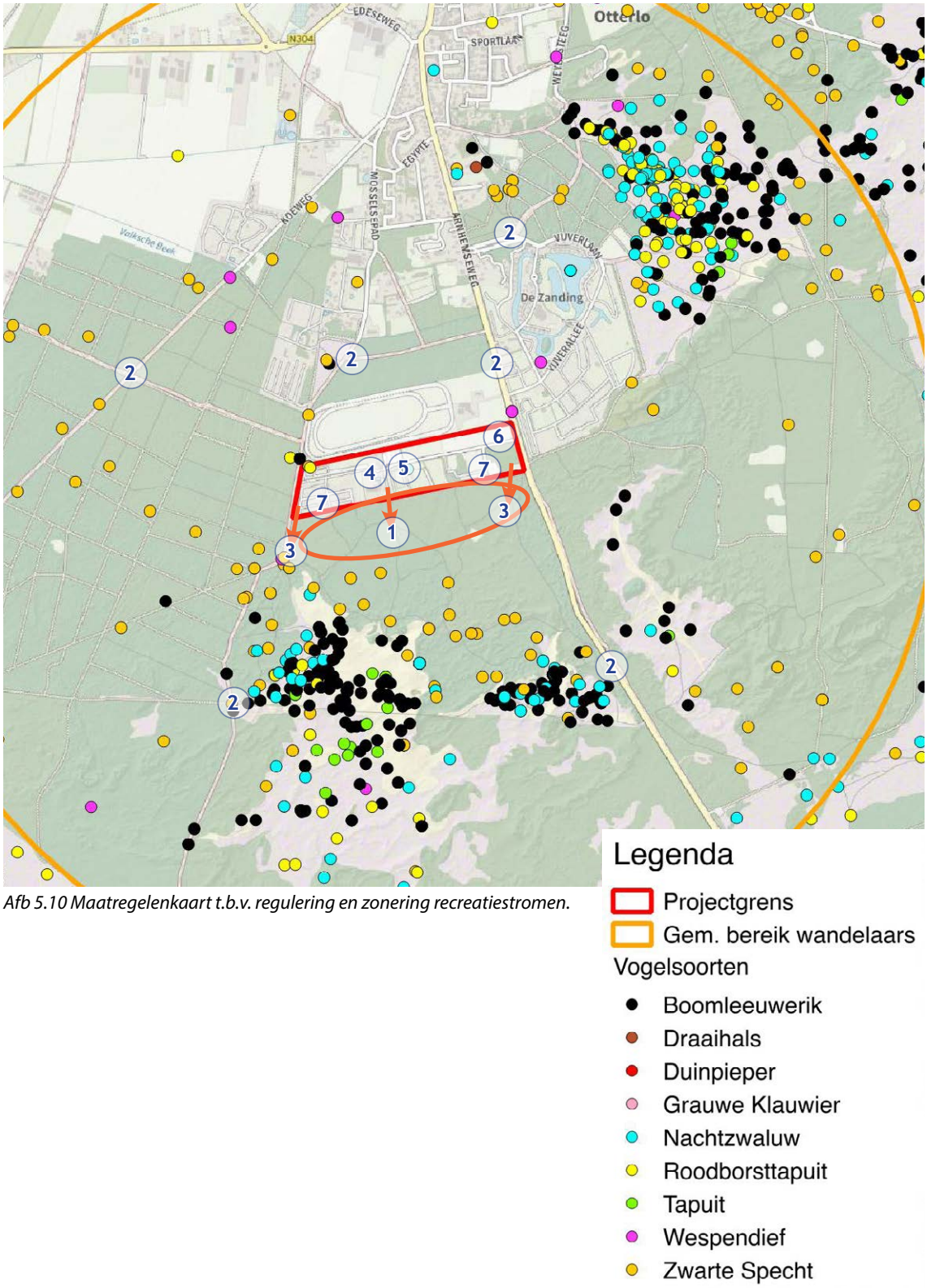

Afb 5.10 Maatregelenkaart t.b.v. regulering en zonering recreatiestromen.

Afb. 5.11: Entree tot het Oerrr-bos van Natuurmonumenten aan de zuidzijde van De Wije Werelt, waarin avontuurlijk en natuurlijk spelen de ruimte krijgt. Foto 2018.

Afb. 5.12: Het wandel-, fiets- en ruiterpad aan de oostzijde van het plangebied moet recreanten stimuleren om het gebied in te gaan via goed ontsloten routes. Foto 2018.

Afb. 5.13 Entree tot het aangrenzende bosgebied aan de zuidoostzijde van Camping De Wije Werelt, nabij de Arnhemseweg.

Afb. 5.14: Beeld van de voormalige toegangsweg aan de zuidzijde met links het aangrenzende bosgebied. Oude situatie (2017)

Afb. 5.15: Huidige beeld van de voormalige toegangsweg aan de zuidzijde. Nu deels ingeplant als bosstrook (situatie 2018).

20 parkeerplaatsen die gepositioneerd worden aan de noordoostzijde van De Wije Werelt en daar gunstiger t.o.v. het natuurgebied liggen. Dit vermindert de verstoring.

5. Aanleg van een 'ommetje' op het eigen terrein, waarbij bezoekers via een struinpad de nieuwe terreinindeling kunnen ontdekken. Het gaat om 'Veluwe'-beleving op eigen terrein met kleinschalige zand- en heideterreintjes, natuurlijke begroeiingen en klim-/speelbosjes (zie afb. 5.16 en 5.17).

6. Het recent ontwikkelde 'klompenpad' leidt bezoekers over het kampeerterrein en vermijdt daarmee het aangrenzende bosgebied. Dit vangt een deel van de extra recreanten op.

7. Vergroten nachtelijke rust en donkerte: Voor vermindering van de verlichting zijn er verschillende mogelijkheden, zoals het gebruik van aangepaste armaturen om uitstraling van licht richting naastgelegen natuurgebieden te voorkomen. Uiteraard is ook de plaatsing van belang, evenals het minimaliseren van het aantal lichtbronnen zowel op het terrein van De Wije Werelt als daarbuiten. Een donkere (onverlichte) omgeving weerhoudt de bezoekers ervan om 's avonds (wanneer het verstoringseffect het hoogst is) op pad te gaan.

De toename van recreatie en daarmee het negatief effect op de Natura 2000-doelstellingen zal in combinatie met deze maatregelen niet optreden. De extra recreanten die het voornemen met zich meebrengt zijn beperkt in aantal en worden daarbij gecompenseerd door de bovengenoemde interne en externe maatregelen die nodig zijn om de bezoekers op eigen terrein 'vast te houden' of via recreatieroutes/voorzieningen te 'reguleren'.

5.3 Effecten op Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied ligt, zoals al aangegeven in hoofdstuk 5.1, buiten het Gelders natuurnetwerk. Het grenst er aan. Gemeente Ede geeft aan dat er in dit geval naar externe effecten op het Gelders Natuurnetwerk gekeken dient te worden. Dit is hieronder uitgewerkt.

Er liggen drie deelgebieden in omgeving: Deelgebied 119 - Planken Wambuis in het zuiden, deelgebied 68 - Hooge Veluwe in het oosten en deelgebied 118 Driesprong - Lunteren in het westen, ieder met eigen kernkwaliteiten, waarden en ontwikkelingsdoelen. De voorgenomen ingreep en gebruik is afgewogen tegen de doelstellingen van deze gebieden. Daaruit concluderen we dat het planvoornemen op de kernkwaliteiten, waarden en ontwikkelingsdoelen geen effect heeft. De huidige structuren blijven in stand, evenals het grootste deel van de bosopstand. De nieuwste inrichtingsplannen voorzien zelf in een toename van het areaal bos en behoud/aanleg van diverse natuur- en landschapselementen, zoals de singel op foto 5.15. Op termijn betekent de inrichting zelf een licht positief effect, want verliezen in oppervlakte aan akker compenseert De Wije Werelt door de aanleg van meer variatie, met plekken voor heide en zandverstuiving, ruigteplekken en zoom-/mantelvegetaties. De recreatieverblijven krijgen een natuurlijk karakter en een beperkte invloed op hun omgeving. Dit naar voorbeeld van de kampeervelden in de noordwesthoek van het terrein (zie foto 5.13). Ze worden omzoomd door bos en gebiedseigen vegetatie. Daardoor treedt er geen –of in ieder geval een verwaarloosbaar– extern effect op.

Dit geldt evenens voor de toename van licht/geluid en de toename van de recreatiedruk. Deze kunnen wél tot een effect buiten het plangebied leiden, maar de afwegingen in hoofdstuk 5.2 maken duidelijk dat de te nemen maatregelen het effect kunnen mitigeren. De kernkwaliteit 'rust, ruimte', donkerte' komen daarmee niet onder druk te staan. In dit kader is vooral de omvorming van voormalige toegangsweg tot bosstrook en het laten vervallen van de openbare parkeerplaats in het bosgebied een gunstige bijdrage. Het nieuwe inrichtingsplan is hier al op aangepast.

Afb. 5.16: Voorgenomen inrichting campeerterrein met natuurgerichte opzet en natuurlijke materialen.

Afb. 5.17: Kleinschalige natuurelementen en natuurlijk spelen met 'Veluwe'-beleving moet de recreanten binnen het kampeerterrein houden, waardoor de invloed om de omringende natuurgebieden afneemt. Een van de maatregel die De Wije Werelt moet uitvoeren om de negatieve effecten van de extra recreanten tegen te gaan (2018).

Afb. 5.18: Beeld van de houtsingel aan de noordzijde van het terrein. De singel is van belang ter afscherming van het kampeerterrein en het verkrijgen van een landschappelijke verbinding tussen de verschillende bosgebieden in oost-westelijke richting.

6 CONCLUSIES GEBIEDSBESCHERMING

1. De voorgenomen uitbreiding van Camping De Wije Werelt leidt niet tot een effect op het aangrenzende Natura 2000-gebied Veluwe. De effecten doen zich mogelijk op drie habitats (Zandverstuivingen, Stuifzandheiden en Heischrale graslanden en de daaraan gebonden soorten als Boomleeuwerik) en twee broedvogelsoorten Wespendief en Zwarte specht, maar deze effecteb zijn erg beperkt doordat het om een zeer geringe hoeveelheid extra recreanten gaat (een klein deel van de toename van 17 gaat daadwerkelijk de natuur in) en vrijwel nihil doordat de De Wije Werelt extra mitigerende maatregelen neemt. Deze maatregelen omvat een combinatie van interne en externe maatregelen die in samenspraak met gemeente en de omliggend terreineigenaar (in dit geval Natuurmonumenten) uitgevoerd worden.

2 De voorgenomen uitbreiding leidt niet tot aantasting van de kernkwaliteiten, waarden en ontwikkelingsdoelen van het Gelders Natuurwetwerk. Een mogelijk punt van zorg, namelijk een negatief effect op de kernkwaliteiten 'rust, ruimte, donkerte' zijn pas uit te sluiten indien de mate van verstoring beperkt blijft. Dit vraagt om maatregelen op eigen terrein, zoals een aangepast verlichtings- en geluidsregime, als om maatregelen. Het nieuwe inrichtingsplan voorzien hier afdoende in.

7 WETTELIJK KADER

7.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming was voorheen geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Voor houtopstanden gold de Boswet. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden die de bovenstaande wetten vervangt. Wat betreft gebiedsbescherming is er weinig veranderd. Op het gebied van soortenbescherming hebben zich diverse wijzigingen voorgedaan. Zo zijn veel planten en vissen onder de nieuwe wet niet meer beschermd, terwijl een aantal zeldzame dagvlinders en libellen juist zijn toegevoegd. Verder is het bevoegd gezag in de meeste gevallen GS van de provincie, waar dat eerder de RVO was. De provincies hebben meer zeggenschap over het beleid, wat zich vooral uit in het feit dat er verschillen zijn in de vrijstellingslijsten van soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting of bestendig beheer en onderhoud vrijstelling geld. Meer informatie over de Wet natuurbescherming is onder andere terug te vinden op de websites van de Rijksoverheid en de verschillende provincies.

7.2 Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming was voorheen opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 en heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Beschermde Natuurmonumenten vervallen onder de Wet natuurbescherming omdat deze vrijwel geheel samenvallen met **Natura 2000-gebieden**. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De hierboven genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende provincie.

Het **Gelders Natuurnetwerk** (hierna **GNN**) en de **Groene Ontwikkelingszone** (hierna **GO**) komen voort uit het herdefiniëren van de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS) door de provincie Gelderland. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. In het GNN is uitsluitend sprake van een natuurbestemming. Binnen het GNN zijn ruimtelijke ontwikkelingen slechts mogelijk wanneer deze van groot algemeen of provinciaal belang zijn én er geen reële alternatieven zijn. Er geldt dan wel een compensatieverplichting om negatieve effecten teniet te doen. De GO bestaat uit 'niet-natuurlijke' elementen van de voormalige EHS zoals infrastructuur en bebouwing. In de GO liggen meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bijvoorbeeld bedrijven. De begrenzing en doelstellingen van GNN en GO worden door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in de omgevingsvisie en -verordening.

7.3 Soortenbescherming

Onder de Wet Natuurbescherming zijn verschillende beschermingsregimes te onderscheiden: soorten van de Vogelrichtlijn (VR), soorten van de Habitatrichtlijn (HR) en overige beschermde soorten genoemd in bijlage A behorend bij artikel 3.10 van de WNb. Daarnaast hebben provincies de vrijheid om voor bepaalde soorten uit de laatste categorie vrijstelling te verlenen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Gedetailleerde informatie over het onderdeel soortenbescherming, inclusief lijsten van beschermde soorten, is onder meer te vinden op de website van de Rijksoverheid.

7.4 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringsfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.